

Gymnasium Jaroslava Vrchlického
v Klatovech

Seminární práce z dějepisu

H i s t o r i e
š a c h u

Petra Flaisigová
Katka Čedíková

1999/2000

Obsah

1. Úvod	3
2. Vznik a vývoj šachu	4
3. Mistři světa	9
4. Historie šachu v Čechách	33
5. Historie klatovského šachu	37
6. Šachové historky	43
7. Interview	48
8. Závěr	50
9. Poznámkový aparát	51
10. Prameny a literatura	58
11. Obrazová příloha	59

1. Úvod

Šachová hra, historie hry samotné - toto téma nás zaujalo a zajímá hned z několika důvodů. Prvním pojátkem byla skutečnost, že obě aktivně šachy hrajeme a pod hlavičkou klatovského Šachklubu se zúčastňujeme rok co rok mnoha soutěží a turnajů. Navíc jsme se i my chtěly ještě více v oblasti historie šachu poučit a rozšířit si spektrum vědomostí o velmi staré královské hře.

Prvním tématem jsme zvolily vznik a vývoj šachové hry, ve kterém představíme šachy od jejich prvopočátku, dále jejich šíření do světa a zrození prvních velkých šachových knih a turnajů. Zároveň představíme první velké šachové myslitele a hráče.

Mistři světa, toto druhé téma zahrnuje jak takzvané předmistry světa, tak i dalších čtrnáct novodobých šachových mistrů. Zde vám přiblížíme jejich pestrý šachový i nešachový život.

V tématu historie českého šachu vás nejprve seznámíme s vývojem šachové hry u nás a představíme vám první nejlepší české hráče.

Dále jsme samozřejmě nemohly opomenout historii klatovského šachu, protože za zdejší klatovský Šachklub hrajeme již několik let.

Za předposlední téma jsme vybraly šachové historiky. Pod touto kapitolou najdete nejen šachové legendy, ale i několik námi vybraných známých osobností historie, jež šachová hra ovlivnila.

V poslední kapitole vás seznámíme s několika dnešními významnými hráči a jejich pohledem na královskou hru.

Nyní vám představíme, co to vlastně šachy jsou. K této hře je potřeba 32 figurek a šachovnice pravidelně rozdělené na černá a bílá pole. Každý hráč má k dispozici 16 bílých nebo černých figurek: 1 krále, 1 dámu, 2 věže, 2 jezdcy, 2 střelce a 8 pěšců. Každá figurka se podle svého charakteru může pohybovat dopředu, do stran nebo po diagonále. Vstoupí-li figurka na pole, odkud ohrožuje soupeřova krále příštím tahem, dává králi šach. Pokud se král nemůže bránit, hra končí zajištěním protivníkovy krále, který dostane mat. Nemá-li žádná strana dostatečnou převahu, aby mohla zvítězit, dohodnou se soupeři na remíze.

Přejeme Vám příjemné čtení!

2. Vznik a vývoj šachu

O vzniku šachu není žádný přesný údaj, ale historikové se zatím shodují, že tato hra vznikla v Indii na konci 5. a počátkem 6. století.

Samotné vymyšlení šachu již nelze přesně určit. Čas od času se vynořují zvěsti o objevech při vykopávkách v Egyptě, Indii a na Dálném Východě, kde údajně byly nalezeny stopy po existenci šachové hry, která by pocházela ještě z dřívější doby než 3000 let př.n.l., ale tyto objevy nebyly potvrzeny. Dokonce ani senzační zpráva, která zaplavila americký tisk, že na území bývalé Mezopotámie byly nalezeny šachy z doby starší než 4000 let př.n.l., se nepotvrdila¹⁾.

V Indii se v té době šachy nazývaly čaturanga nebo čatrang odvozující svůj název od čtyřkového charakteru: jednotlivé kostky představují čtyři oddíly figur se čtyřmi druhy zbraní. Tato hra se také spojuje se staroindickými mystickými pojmy. Měla symbolizovat boj čtyř živlů - vzduchu, ohně, země a vody - a zároveň se spojovala se čtyřmi ročními obdobími a čtyřmi lidskými temperamenty.

Šachovnice byla rozdělena na čtyři části, kde potom se hrávali čtyři hráči šachové boje. Figurky představovaly indické vojsko, které se nazývalo pěchota (pěšci), jízda (bojový vůz), sloni (střelci) a radža nebo maharadža, jenž představuje v dnešní době krále. Průběh hry částečně záležel na náhodě. Pohyb figurek byl závislý na vrhu kostkou se čtyřmi čísly.

V anonymní perské básni z přelomu 6.-7. století se o indickém šachu říká, že se tato hra do Persie dostala z Indie. V jiném básnickém díle z rozhraní 7.-8. století se uvádí již mnohem přesněji, že šachy pronikaly do Persie za panování vládce Chusraua I. Anošarvana nebo také zvaného Chosroesa I. (? - 579). Jeden ze slavných perských básníků Firdausí, který žil na přelomu 10.-11. století popsal ve svém eposu „Kniha králů“ („Šachname“) šachy, jakožto dar od indického rádži pro šacha Chosroese I., zobrazující bitvu dvou armád.

Právě v období vlády Chosroese I. se vyskytuje nejvíce písemností o šachách v době vzniku, a proto lze konstatovat, že právě toto období se zasloužilo o to, aby šachy pronikly do vědomí ostatních lidí a rozvíjely se i v dalších zemích.

Neobyčejně rychlý rozkvět šachů a nástup jejich triumfální cesty po světě začal teprve dobytím Persie Araby. Tato bitva se odehrála právě šest let po Mohamedově smrti roku 638, kdy Persii dobyl Omar.

V Persii se šachy již nazývaly šatrang a o jejich rozvoj se zasloužil legendární mudrc Buzurgmichra na dvoře Chosroesa I., jak se zmiňuje básník Firdausí ve svém eposu. Šatrang se již více podobal soudobému šachu. Šachy se hrály na 64 polích a proti sobě soupeřili jen dva hráči. Figurky se stejně stavěly, ale dvěma z nich se ještě jinak táhlo.

Slonem, dnešním střelcem, který skákal šikmo o jedno políčko např. z f1 na h3, protože vojsko slonů neútočilo rovně, aby se vyhnulo nastraženým jámám. Druhou figurkou byl vezír, dnešní dáma, který táhl šikmo ob jedno pole. Tak se také stal, oproti dnešním šachům, nejslabší figurkou na šachovnici.

Arabské figurky byly také přejmenovány. Král se nazýval podle tamního vládce šacha, dáma byla vezír, střelci jako sloni, věž nazývali podle bájného ptáka Rucha a dvě figurky měly stejný název jako dnes, a to sice jezdcí a pěšci.

Je jisté, že Arabové se velmi vydatně přičinili o to, aby se hra všestranně rozvinula. První zmínky o hře „naslepo“²⁾ pocházejí z roku 700 př.n.l.

O několik desítek let později se objevují první zmínky o turnajích a kvalifikačních hrách. Od roku 800 se rozvíjejí složitá pravidla a o půl století později vzniká první šachový traktát³⁾ z pera Al-Aldiho⁴⁾.

Šachy se později přenesly i do Střední Asie, což dokazují archeologické nálezy šachových souprav i jednotlivých figurek v Tádžikistánu v Chalbuku z 6.-8. století a v Uzbekistánu v Munšaktepe u ústí do Ferngaské doliny z 8.-9. století. Odtud se šachy šířily do Azerbajdžánu, Arménie a Gruzie.

Šachová hra se pomalu začala dostávat i do evropských zemí. Poprvé do Evropy, konkrétně do Španělska, zavedli šachy v 8. století Arabové. Okolo 10.-11. století byly šachy známy v Německu. Do Anglie se šachy dostaly přes Německo z Itálie a přes Francii ze Španělska. O jejich rychlém rozšíření a vzrůstající oblibě svědčí fakt, že mnoho starých anglických, španělských, německých a jiných rodů používalo erby s šachovnicovým ornamentem nebo šachovými figurkami. Šachy pronikaly stále více také na sever. V 10.-11. století byly již známy i ve Skandinávii⁵⁾.

V 8.-9. století pronikaly šachy do Ruska pravděpodobně z Východu, protože ruské figurky se označují podobně jako persko-arabské. Z Iránu a střední Asie se šachy dostaly přes Chazarský chanát, Ural a prostřednictvím volžských Bulharů na Kyjevskou Rus. Někteří tvrdí, že šachy do ruské země přivezli i Tataři. Tatarsko-mongolské nájezdy se uskutečnily ve 13.-14. století, avšak podle archeologů pocházejí vykopávky z ruských etnických oblastí z dřívějšího údobí, a to z 11.-12. století. Je naprosto zřejmé, že také Tataři se zasloužili o rozšíření hry v šachy, s největší pravděpodobností ne však v Rusku. Do Ruska se šachy dostávaly snad také ze

severu prostřednictvím německých rytířů, ale až v pozdější době, a kromě toho není toto tvrzení dostatečně prokázáno. Dnešní evropská pravidla hry pronikla do Ruska z Itálie a také přes Polsko.

Staré ruské byliny obsahují o šachách a dokonce i o jejich vzniku mnoho zmínek. Je zajímavé, že se tam považují za lidovou hru. Umění hrát šachy se u opěvovaných bohatýrů velmi cenilo⁶⁾.

Lze tvrdit, že i v dnešní době jsou šachy v Rusku velmi ceněny, protože mnoho vynikajících hráčů pochází právě z této země.

V Polsku chybějí přesné údaje této hry, ale tradice připouští, že šachy se dostaly do Polska pomocí rytířů, kteří se vraceli z křížových výprav v době panování Boleslava Křivoústého, tedy v počátcích 12. století. Právě Boleslav Křivoústý si zvolil v roce 1103 za svůj vladařský znak erb s šachovnicí na štítě zároveň s vyobrazením korunované černošky s pásem na čele. Šachy se hrály v Polsku i ve 14. století, ale byly považovány za hazardní hru a hráčům této hry hrozily tresty. To se vše změnilo v době obrozenecké, kdy přijela královna Bona z Itálie s doprovodem dvořanů. Od té doby získávají šachy na popularitě a jsou určeny jako reprezentační hra v salónech paláců a stávají se oblíbenou zábavou polských humanistů. Šachy musely čelit i době, kdy jejich popularita byla napadána. Ve středověku bylo hraní šachu zakázáno v mnoha křesťanských zemích a vystupovala proti ní církev. Šachů se totiž zneužívalo k hazardu, čímž tato hra často ztrácela své ušlechtilé cíle intelektuální zábavy. Když v roce 1128 sestavoval svatý Bernard řeholní řád pro templáře, vyzýval je, aby „si ošklivili šachy stejně jako kostky“. Synodální⁷⁾ zákony pařížského biskupa Odon z 12. století zakazují klerikům mít v celách šachy. Francouzský biskup de Sully zapověděl v roce 1208 duchovenstvu hrát šachy a král Ludvík IX. Svatý pod nátlakem církve vydal v roce 1254 nařízení zakazující šachy jako hru neúčinnou a nudnou, přestože je sám velmi rád hrával a vlastnil překrásnou šachovou soupravu, kterou dostal darem od arabského knížete Aladina. Také na Rusi byli hráči šachů pronásledováni pravoslavnou církví.

Nic však již nemohlo rozvoj šachové hry zadržet. O rostoucí oblibě šachů svědčí, že jim bylo věnováno mnoho vzácných a pracně zhotovených rukopisů a prvotisků. Jako příklad lze určit traktát Araba Al-Aldiho z roku 840 n. l., který má různorodý obsah, kromě úvodního slova vysvětloval i rozdíly mezi perskými a indickými pravidly. Obsahoval také první šachové úlohy, které se v té době nazývaly mansuby. Další spousta knih a traktátů vycházela o dobové kultuře společně se zmínkou o hře šachy. Zajímavou a velmi důležitou součástí šachu byly šachové učebnice vydané prvními velkými šachisty. V roce 1497 vychází první šachová kniha o praktické hře od španělského mistra Luceny. Další šachovou učebnicí s velkým ohlasem napsal Portugalec

Damian v roce 1512. Tato učebnice obsahovala mnoho příkladů o zahájení hry a dále šachové úlohy. O několik let později v roce 1561 napsal velmi známý španělský šachový mistr Ruy Lopez knihu věnovanou šachové teorii. I Itálie nezažala a první italská kniha vyšla v roce 1604, napsána výborným italským hráčem Alessandrem Salvie. V roce 1620 vyšla v Římě učebnice šachisty Gioachima Greca Kalibrejského, která vývoj teorie a praxe hry značně ovlivnila. Již roku 1625 autor sám učebnici částečně přepracoval s ohledem na určité změny hry a rozšířil ji o sestavu koncovek a analýz partií.

První oficiální šachový zápas se odehrál v 16. století na dvoře krále Filipa, kterého se zúčastnili čtyři hráči a to dva Španělé a dva Italové. Nejsilnějšími hráči byli Španěl Ruy Lopez a Ital Giovanni Leonardo da Cutri. Tento turnaj vyhrál Španěl Ruy Lopez a zasloužil se o to, že se šachy staly populární i ve Španělsku. Jenže tento zápas nedal spát vynikajícímu hráči Leonardovi a ten studoval a trénoval tak dlouho, dokud si nebyl jist svým příštím úspěchem. V roce 1575 vyzval svého přemohitele Lopeze, aby se s ním utkal na královském dvoře v Madridu. Leonardo první dvě partie prohrál, údajně úmyslně, aby se hra vyhrtila, ale zbytek partií vyhrál a získal tak vytoužený úspěch a vysokou finanční odměnu. Když se vracel zpět do své země, byl však neznámým pachatelem otráven. O této smrti se říkalo, že vrahem byl konkurent žárlivý na slávu krále šachu.

Kdo byli velcí šachisté té doby?

Ruy Lopez se narodil v městečku Zafra ve Španělsku. Již od mala projevoval výrazný talent na šachovou hru. Jako odměnu za vítězství nad mnoha slavnými hráči dostal od krále několik darů a mezi nimi i krásný zlatý řetěz s přívěškem ve tvaru zlaté šachové věže.

Giovanni Leonardo da Cutri byl ambiciózní hráč vyznačující se velkým šachovým temperamentem.

V 17. století se nejsilnějším hráčem stal Ital Gioacchimo Greco-Kalabrijský.

Gioacchimo Greco-Kalabrijský se narodil roku 1600. Slávu mezi šachisty získal při turnajích ve Španělsku, Francii a později i v Anglii. V roce 1626 se vrátil do své rodné vlasti, aby zde napsal učebnici šachu. Velmi pohostinně byl přijat ve Španělsku, kde vyhrával velmi mnoho partií a odtud také odjel s jedním španělským velmožem na cestu do Západní Indie. V Indii se nakazil tropickou nemocí a v roce 1634 zemřel.

Polsko se také dočkalo své první šachové učebnice v 17. století, kterou napsal Jan Ostroróg. Jeho rukopis však nebyl nikdy vytištěn a nacházel se ve sbírkách knihovny Krasinských ve Varšavě, kde byl v roce 1944 spálen hitlerovci.

V 18. století se do popředí šachové slávy dostávají dva šachisté, Stamma a Phillidor. Zmíníme se tu jen o Stammovi, protože Phillidor patří do skupiny takzvaných předmistřů světa, kterým

věnujeme jinou kapitolu. Phillipe Stamma byl Arab ze Sýrie a stal se šachistou z povolání. V roce 1737 vydal knihu, která obsahovala sto šachových problémů. Dále při pobytu v Londýně vydal roku 1745 sbírku úloh a koncovek.

Mezinárodní šachové turnaje se započaly hrát až v polovině 19.století. První mezinárodní šachový turnaj se uskutečnil v Londýně roku 1851, kterého se zúčastnilo šestnáct hráčů. Vítězem se stal Anderssen.

V Americe se první mezinárodní turnaj pořádal v New Yorku v roce 1857. Mezi šestnácti hráči vyhrál Morphy. Německo pořádalo první mezinárodní turnaj v roce 1870 ve městě Baden-Baden. Při účasti devíti hráčů zvítězil Anderssen. V roce 1873 se první mezinárodní turnaj konal v Rakousku ve Vídni, kde se sešlo dvanáct hráčů. Z vítězství se těšil Steinitz. Mezinárodní šachová utkání, rozmach a úpadek slávy mistrů, četná vydání knížek, to vše bezpochyby napomáhalo růstu zájmu společnosti o tuto hru.

3. Mistři světa

Než-li vám představíme čtrnáct mistrů světa, zmíníme se o šachistech, kteří jsou považováni za takzvané předmistry světa a je zcela jisté, že to byli hráči, kteří dopomohli k rozvinutí šachu v mnoha směrech.

První z nich, **André-Francois-Danican Philidor**, se narodil roku 1726 a je považován za samostatný šachový talent, který již ve čtrnácti letech vítězil ve známé pařížské kavárně Café de la Réganc, kterou navštěvovali významní francouzští hráči i hosté z ciziny. Taktéž i při cestách do Anglie porážel známé anglické hráče. Ve věku 22 let napsal svou učebnici „Analýza šachu“, která se stala pro budoucí šachisty velmi důležitou a první výtisk se objevil v Londýně roku 1749. Svoji slávu pak upevnil i při cestách do Berlína, Postupimi, Londýna a Paříže. Když porazil prvního francouzského hráče Légala, dostal od svých stoupců šachové žezlo jako velmistr, a tak se stal prvním neoficiálním mistrem světa. Zemřel v roce 1795.

Louis Charles Mahé de Labourdonnais se narodil přibližně v letech 1795-1797 v Saint Malo. Pocházel ze zámožné francouzské šlechtické rodiny. Pravděpodobně roku 1833 přišel o zděděný majetek a stal se profesionálem šachové hry. V roce 1834 se vydal do Londýna, aby se zde utkal s nejlepším anglickým hráčem té doby Mac Donnellem. Celkem spolu sehráli šest zápasů, z nichž Labourdonnais vyhrál čtyři. Dohromady tak sehráli 88 partií s výsledkem 51:37 pro Labourdonnais. Zápas byly velmi namáhavé, protože trvaly od 6 hodin ráno do 7 hodin večer. Labourdonnais se stal také zakladatelem prvního šachového časopisu ve Francii i na světě, který začal vycházet v Paříži roku 1837. Zemřel 13. prosince 1840 na bolestivou žaludeční chorobu a byl pohřben v Londýně.

Třetím v pořadí je **Howard Staunton**. Narodil se roku 1810 jako nemanželský syn hraběte Carlyla, jenž byl jeden z předních šlechticů a politiků té doby. Nemanželský syn znamenal v té době velké potíže, a proto v den jeho plnoletosti mu otec odkázal 1000 liber s tím, aby mu již vícekrát nepřišel na oči. Staunton peníze rychle rozházal a zůstal bez prostředků. Pracoval jako herec a novinář. Během své novinářské praxe dostal za úkol rozhovor se šachistou a od této doby se naučil hrát šachy. Již v roce 1840 porazil anglického mistra Poperta a stal se nejlepším šachistou v Anglii. Když porazil v roce 1843 francouzského mistra Saint Amanta v poměru 13:8, byl považován za nejlepšího hráče světa. V roce 1858 přijel z Ameriky Paul Morphy, aby vyzval Stauntona k zápasu. Staunton se již na tento zápas necítil a omluvil se, že musí překládat Shakespearova dramata do moderní angličtiny. Zemřel 22. července 1874 v Londýně.

Adolf Anderssen se narodil 6. července 1818 ve Vratislavi, v nezámožné rodině. V tomto městě prožil celý svůj život a stal se také profesorem matematiky na tamním gymnáziu. Až do doby, kdy se zúčastnil prvního mezinárodního turnaje v Londýně roku 1851, nebyl ještě známý. Šachy ho naučil hrát otec a on se mu odvděčil tím, že turnaj v Londýně vyhrál a stal se tak neoficiálním mistrem světa. Jeho úspěšnou kariéru mu přerušil na krátkou dobu fenomenální šachista Paul Morphy, který porážel v Evropě od roku 1858 všechny silné hráče. Jak rychle přišel, tak i rychle odešel. Po té měl Anderssen ještě velmi mnoho úspěchů. V roce 1862 zvítězil na druhém mezinárodním turnaji v Londýně a v roce 1870 vyhrál turnaj v Baden-Badenu. Zemřel 13. března 1879 ve Vratislavi.

Poslední, ale zároveň nejznámější předmistr světa **Paul Morphy** se narodil 22. června 1837 v New Orleansu v bohaté kreolské rodině španělsko-irského původu. Živil se jako plantážník. S královskou hrou se seznámil ve svých osmi letech a ve dvanácti letech sehrál svou první písemně doloženou partii. Dva roky studoval na louisianské univerzitě práva. Obyčejní studenti zde studovali normálních pět let. V roce 1857 byl pozván na první mezinárodní turnaj v Americe, který se konal v New Yorku. Morphy tento turnaj s přehledem vyhrál. Tento turnaj byl také jediný, kterého se ve své kariéře zúčastnil. V roce 1858 přijel do Evropy, aby se zde utkal se Stauntonem. Ten tento zápas odmítá a navrhuje mu, aby vyzval Němce Anderssena. I když byl Morphy právě nemocný, přesto k zápasu 20. prosince 1858 nastoupil. Souboj trval pouhých 9 dní a Morphy vyhrál v poměru 8:3. Tak se tedy stal Morphy ve svých jednadvaceti letech posledním nekorunovaným mistrem světa. 30. dubna opouští Morphy Evropu a vrací se zpět do Ameriky. V květnu je na banketu v newyorském hotelu Metropolitan oslavován jako národní hrdina a sám syn prezidenta USA mu předal darem šachovnici z růžového dřeva, vykládanou stříbrem, z kterého jsou i bílé figury, zatímco černé figury jsou z litého zlata. Od roku 1865 se u něj začínají projevovat příznaky duševní choroby. Zemřel 10. června 1884 na mozkovou mrtvici v rodném New Orleansu. Přestože tato hvězdná kariéra trvala pouhých 17 měsíců, je zřejmé, že Morphyho vklad do pokladnice světového šachu je trvalý.

Zde jsme Vás seznámily s pěti předmistry světa a nyní vám představíme samotné mistry světa.

První mistr světa - Wilhelm Steinitz

Wilhelm Steinitz se narodil 14. května 1836 v Praze jako třinácté dítě nezámožného židovského obchodníka železářským zbožím, někde na pomezí Starého Města a ghetta. Šachy se naučil v dětství, ale více se o hru začal zajímat až ve Vídni, kam roku 1858 odešel studovat techniku. Záhy se stal nejlepším šachistou hlavního města habsburské monarchie. Zlomovým

okamžikem se však stal až rok 1862, kdy byl vídeňskými hráči poslán na 2. mezinárodní turnaj do Londýna, kde skončil šestý. Po tomto turnaji zůstal Steinitz v Anglii i nadále, neboť Anglie v té době byla, obrazně řečeno, šachovým středem světa. V Anglii vyhrál několik zápasů a turnajů, až se r. 1866 v Londýně utkal s legendárním Adolfem Anderssenem. Tento vlastně první neoficiální zápas o titul mistra světa vyhrál Steinitz 8 : 6. Vítěz získal zároveň 2000 marek, poražený 400. V letech 1874 - 82 řídil šachovou rubriku deníku *The Field*, ve které vysoce uplatňoval své znalosti a formuloval zde zásady obrany a poziční hry. Na turnaji v Londýně 1883 skončil druhý, až tři body za mladým Zukertortem⁸⁾. Tím Steinitz přišel o pevný zdroj příjmů, pro něj tak důležitý. Steinitz, zhruba 150 cm vysoký, krátkozraký pán s mohutným plnovousem však bojoval dál. Přesídlil do USA, změnil si jméno na Wiliama a opět byl úspěšný. V r. 1884 založil a po dobu sedmi let řídil *The International Chess Magazin*, který však jen prodělal. Roku 1890 zde napsal knihu *The Modern Chess Instructor*.

Mezitím se r. 1886 utkal s Zukertortem v prvním oficiálním zápase o titul mistra světa, jehož podmínky oba soupeři smluvně uzavřeli u notáře. Zápas se hrál v New Yorku, Saint Louis a New Orleans. Po katastrofálním začátku Steinitz srovnal a nakonec dokonce vyhrál 12,5 : 7,5. V boji o titul mistra světa se utkal ještě dvakrát s Čigorinem⁹⁾, kdy jak v r. 1889, tak i r. 1892 titul v Havaně obhájil. V roce 1890 v New Yorku titul uhájil i proti Gunsbergovi¹⁰⁾. Až v roce 1894 podlehl Emanuelu Laskerovi 7 : 12 v zápase, který se hrál v New Yorku, Filadelfii a Montrealu. Ani v odvetném zápase v Moskvě (1896 – 1897) neobstál, když prohrál 4,5 : 12,5.

Steinitz se tehdy nervově zhroutil a musel být v Moskvě léčen na psychiatrické klinice. Závěr života prožil v USA v nouzi. Metropolitan Club v New Yorku a Lasker pro něj uspořádali v jeho prospěch sbírku a v newyorské opeře se hrálo představení, jehož výtěžek připadl Steinitzovi. V únoru r. 1900 byl převezen na neurologické sanatorium v New Yorku, kde tzv. Michelangelo šachové hry, setrval až do své smrti 12. srpna 1900.

Bojovník a psycholog - Emanuel Lasker

Emanuel Lasker se narodil 24. prosince 1868 v Německu v městečku Berlinchen (dnešní Berlinek v Polsku). Šachy se naučil od staršího bratra Bertholda, později rovněž šachového mistra. V 21 letech se zapsal na matematickou fakultu berlínské univerzity, kde se věnoval také šachu. Tentýž rok dosáhl v Břeclavi mistrovského titulu.

Účastnil se jak turnajů tak zápasů, které bez výjimky vyhrával. V roce 1892 vyzval na zápas dr. Siegberta Tarrasche, toho času nejlepšího německého hráče. Ten však pyšně odmítl, a prý že si počká na nějaké Laskerovy významnější úspěchy. Lasker se tedy připojil k šachové Mece - Londýnu, pak odjel na Kubu a r. 1893 do Spojených států. Ve všech těchto zemích opět

vítězil. Steinitz, první mistr světa, musel uznat, že si Lasker vydobyl právo bojovat o šachovou korunu a v r. 1894 došlo k zápasu. Lasker rozdrtil osmapadesátiletého obhájce titulu 12 : 7 a stal se v 25 letech druhým mistrem světa. Tak jako Steinitzova tak i Laskerova cesta k šachovému trůnu vedla přes trasu Berlín - Londýn - USA, avšak Steinitz na to potřeboval téměř polovinu svého života, Lasker jen pět let. Odvetu v Moskvě vyhrál Lasker nad Steinitzem ještě větším rozdílem a to 12,5 : 4,5. Nyní pyšný Tarrasch Laskera doslova prosil o zápas, ale Lasker dal přednost studiu na univerzitě v Heidelbergu. Obhájil r. 1902 dizertační práci a získal titul doktora matematiky a filozofie. Jinak žil v letech 1900 - 1912 většinou v Anglii a USA a napsal několik filozofických děl, jejichž zásady se snažil uplatnit i v šachu. Byl důvěrným přítelem Alberta Einsteina. Zároveň ještě pětkrát obhájil titul: r. 1907 velmi přesvědčivě s F. J. Marshall¹¹⁾ v USA, r. 1908 v Düsseldorfu a Mnichově se S. Tarraschem, r. 1909 s D. Janowským¹²⁾ v Paříži, r. 1910 ve Vídni a Berlíně s K. Schlechterem¹³⁾ a r. 1911 opět s Janowským v Paříži.

Po těchto triumfech Lasker nějaký čas nehrál. Udělal však chybný životní krok - vrátil se do Německa, kde začala světová válka a šachy se nehrály. Lasker přišel válkou a následnou inflací o všechny své úspory. Neměl tedy jediný důvod odmítnout bohatě dotovanou výzvu fenomenálního Kubánce José Raoula Capablancy. Zápas 1921 v Havaně byl na jednu banku. V 53 letech, tropickém vedru, a navíc bez přípravy a tréninku hrál Lasker špatně a za stavu 5 : 9 zápas vzdal. Jeho 27 leté vládnutí šachovému světu se však nikomu překonat nepodařilo. Navzdory vysokému věku ale ještě přesvědčil vítězstvím na superturnaji v New Yorku 1924, že dosud patří k nejlepším.

V roce 1925 se odmlčel a až do r. 1934 nehrál. Zato se opět věnoval vědecké práci. V r. 1925 napsal dvě svým významem veliké šachové knihy. Sám o tomto období říkal: „Soukromý vědec, který si šachem vydělává peníze, aby se mohl věnovat vědeckým zálibám.“ V r. 1934 se náhle objevil a v období 1934 - 36 hrál velmi mnoho. Úctyhodný výkon na 67 letého staříka předvedl r. 1935 v Moskvě; zde se také skryl před nacisty. Pracoval na matematické fakultě jedné ruské vědecké akademie a v letech 1936 - 37 dokonce hrál pod sovětskou vlajkou. R. 1938 přesídlil do USA, kde 13. ledna 1941 zemřel, téměř v úplné chudobě.

Emanuel Lasker, šachový Leonardo da Vinci, vypěstoval mnohostranný, složitý styl. Viděl v šachu nejen bitvu tahů, ale obzvlášť také prožitky, myšlenky a sílu vůle.

Fenomén z Kuby - José Raouíl Capablanca y Graupera

José Raoul Capablanca se narodil 19. listopadu 1888 v zámožné kreolské rodině v Havaně. Pravidla šachu odpozoroval ve čtyřech letech. V osmi ho vzal pyšný otec do klubu a tam se s chlapcem uvolil hrát jeden z nejsilnějších havanských šachistů té doby, Iglesias. Bylo vidět, že malý José má talent. V jedenácti letech již patřil mezi nejsilnější šachisty Kuby, a když se roku 1901 utkal s kubánským přeborníkem Corzou, nedal mu nejmenší šanci. Poté se Capablanca odebral na studia práv do USA a pravidelně navštěvoval proslulý manhattanský šachový klub. Pečlivé studium však zmařila vášeň pro šachy a místo univerzity stále více navštěvoval americká šachová centra. Jeho výkonnost rostla a v r. 1909 převálcoval i přeborníka F. J. Marshalla. Capablanca potvrzoval každou partii pověst vycházející hvězdy. Například r. 1911 pořádala lázeňská správa v San Sebastianu mezinárodní turnaj, jehož se mohli zúčastnit jen mistři, kteří vyhráli alespoň jeden mezinárodní turnaj. Capablanca sice tuto podmínku nespĺňoval, ale pořadatelé mu udělili výjimku, kterou potvrdil celkovým vítězstvím v turnaji. R. 1914 se v Petrohradě konal turnaj, který měl určit protivníka tehdejšímu mistru světa - Emanuelu Laskerovi. Capablanca dlouho celý turnaj vedl, ale nakonec se musel spokojit s druhou příčkou za Laskerem, když prohrál 2 závěrečné partie.

Před první světovou válkou již k zápasu o titul mistra světa nedošlo. Capablanca ještě roku 1919 před samotným zápasem s Laskerem sehrál přípravný zápas s jugoslávským velmistrem Kosticem, v němž jeho protivník neuhrál v pěti partiích ani jednu remízu. V zápase mistrovství světa, který se konal r. 1921 v Havaně, musel Lasker pro únavu za stavu 9 : 5 pro Capablancu vzdát. Capablanca byl všemi oslavován a u šachového publika platil za neporazitelného. Sám Capablanca by přesvědčen o své osobní převaze. To však zapůsobilo negativně na jeho disciplínu a pracovní schopnost. Na turnajích v Londýně 1922 a v New Yorku 1927 (tam měl tři a půl bodu náskok před druhým Aljechinem) vystoupil na stupně nejvyšší, přesto bylo velkým překvapením, když poprvé po několika letech prohrál partii a to s R. Rétim¹⁴⁾.

Aljechin si svými výsledky vymohl koncem r. 1927 zápas o titul mistra světa. V tomto historickém zápase Capablanca prohrál 15,5 : 18,5. Porážka tak vyvrátila legendu o Capablancově neporazitelnosti. Kubánec byl zcela otřesen a po zápase navíc opomněl sjednat odvetný zápas. Se svým dávným přítelem Aljechinem, u jehož rodičů bydlel např. během turnaje v Petrohradě 1914, se nepohodl a rozešel, čehož Aljechin využíval k tomu, aby neustále odkládal odvetný zápas. Capablanca začal hrát turnaj za turnajem, aby si odvetu vynutil. Přitom zkřížil cestu i M. Euwemu. Po úspěších se však dostavily i propadáky. Např. turnaj rádiové společnosti AVRO v Holandsku v r. 1938, kde hrálo osm nejsilnějších hráčů té doby, pro něj skončil katastrofálním předposledním místem. Turnaj však byl nesmírně fyzicky náročný, neboť kvůli

větším finančním ziskům se každé kolo hrálo v jiném holandském městě. Na to dopláceli především starší účastníci. Skvělého výsledku naopak dosáhl na šachové olympiádě r. 1939 v Buenos Aires, kde na první šachovnici získal 8,5 bodu z 11 partií, partii s Aljechinem se však vyhnul. Pokročilý věk a nápor mladé generace nakonec vedly ke smíření Capablancy s Aljechinem. Aljechin Capablancu sám vyzval, aby r. 1941 někde v Jižní Americe sehráli zápas. Capablanca si však už nevěřil a odmítl. Druhá světová válka ostatně zmařila všechny plány. Capablanca zemřel 8. března 1942 na záchvat mozkové mrtvice. Aljechin poté napsal do nekrologu: „Zemřel největší génius šachové hry. Hrál šachy tak lehce a samozřejmě jako jiní mluví.“

Do Čech zavítal 7. a 9. října 1911 a 5. února 1935, když v Praze sehrál simultánky¹⁵⁾. Byl aktivním šachovým novinářem a autorem několika šachových publikací, např. „My Chess Career“ (1920). Capablanca byl po celý svůj život ohromně populární. Velmi rád chodil do společnosti, byl pětikrát ženat a dodnes se objevuje na kubánských známkách.

Titán a člověk – Alexandr Alexandrovič Aljechin

Alexandr Alexandrovič Aljechin se narodil 31. října 1892 v Moskvě v zámožné aristokratické rodině. Šachy se naučil od svého bratra a záhy si je zamiloval. Hrál je zpočátku korespondenčně a na mezinárodním turnaji hrál poprvé v Düsseldorfu 1908. Poté vítězstvím v turnaji moskevského šachového kroužku získal právo účasti v amatérském všeruském turnaji v Petrohradě 1909. Zde vyhrál a stal se tak šachovým mistrem. Hodně analyzoval partie velkých mistrů a od r. 1912 vyhrával téměř každý turnaj. Do povědomí šachového světa se dostal o rok později. Ve škole měl výborný prospěch, jen matematika mu nešla, jednou z ní dokonce propadl!! Na mezinárodním turnaji v Mannheimu 1914 se už mohl radovat z vítězství, ale vypukla první světová válka, a Aljechin, místo zisku prvního místa byl internován. Později uprchl, přihlásil se do ruské armády, byl raněn a dostal dvě vyznamenání za statečnost. R. 1920 se vrátil na šachovou scénu, zvítězil na první všeruské olympiádě a stal se tak prvním sovětským přeborníkem.

S šachovou hrou spojil i právnické studium a po Říjnové revoluci se stal krajským soudcem trestního soudu. Ale! Lidé se šlechtickým titulem byli tehdy v Sovětském svazu pronásledováni, a proto r. 1921 Aljechin emigroval do Francie a začal se shánět po sponzorovi pro mistrovství světa. Ve Francii většinou vyhrával turnaj za turnajem, ale i občasné prohry ho stále hnaly výš a výš. Obzvlášť úspěšná pro něj byla léta 1924 - 26. Vrchol jeho kariéry nastal v r. 1927, kdy se stal čtvrtým mistrem světa. Titul získal v zápase s J. R. Capablancou, kterého porazil 18,5 : 15,5. Zápas, který se hrál v Buenos Aires, vyžadoval velkou koncentraci, pevnou

vůli, připravenost a pohotovost. Titul Aljechin obhájil ještě dvakrát proti J. Bogoljubovovi, jak v r. 1929 tak v r. 1934. Právě až do r. 1934 byl Aljechin třídou sám pro sebe. Při pětinasobné reprezentaci Francie na šachové olympiádě se mu hned na první podařilo fenomenálně vyhrát všechny partie. Fantastických výsledků dosáhl v San Remu 1930, kde předstihl druhého v pořadí o 3,5 bodu. Ještě geniálněji zvítězil v dvoukolovém turnaji v Bledu 1931 s náskokem 5,5 bodu. Narušování životosprávy, těžký kuřácký a alkoholický návyk přivedly Aljechina k výkonnostní krizi, jejímž výsledkem byla zcela nečekaná ztráta titulu mistra světa v zápase s holandským matematikem, dr. Maxem Euwem r. 1935, ve kterém Aljechin prohrál těsně 14,5 : 15,5. Šachový tisk tehdy Aljechina odepsal jako vyřízeného člověka. Šok z prohraného zápasu však Aljechina vyburcoval, aby se železnou vůlí zbavil všech svých neřestí a znovu začal na sobě tvrdě pracovat. V odvetném zápase r. 1937 Euweho rozdrtil 15,5 : 9,5. Poprvé v šachové historii se poražený mistr světa vrátil na trůn.

Mezitím mu však vyrostlo několik nových uchazečů o titul mistra světa, především Botvinnik a Keres¹⁶⁾, náš Flohr, Američané Reshewsky¹⁷⁾ a Fine¹⁸⁾. Na turnaji AVRO 1938 získal pouze 50 % bodů, a proto se rozhodl, že přijme Botvinnikovu výzvu k zápasu o titul. Zápas se měl hrát v SSSR, kam se Aljechin chtěl vrátit. Roku 1938 byl výborem FIDE jmenován oficiálním uchazečem o titul mistra světa S. Flohr. Aljechin s ním v Praze podepsal dohodu o zápase, ke kterému však pro zhoršení politické situace ve světě nedošlo. Druhá světová válka znamenala poslední tragické dějství Aljechinova života. Po válce Aljechin uvízl v šachově bezvýznamném Portugalsku. Euwe, Reshewsky a další proti němu organizovali bojkot a chtěli ho z šachového trůnu sesadit. Proč? Že psal antisemitské články, a že neintervenoval ve prospěch holandsko-židovského mistra Landana, který pak zemřel v koncentračním táboře. Aljechin všechna obvinění popíral a jeho nevina byla i prokázána. Nakonec zemřel 25. března 1946 v portugalském městečku Estoril u Lisabonu, všemi opuštěn, v naprosté bídě, ale u šachovnice a jako mistr světa připravující se titul obhajovat v zápase s M. Botvinnikem. Byla to nešťastná náhoda, srdeční kolaps či sebevražda? Snad ani nevěděl, že mu byl již návrat do SSSR povolen. Tak žil a tak skončil Aljechin, šachový obr a zároveň malé lidské smítko zmítané ve vlnobití mocných politických sil. Alespoň po smrti se vrátil do vlasti. Dodnes je Aljechin v Rusku považován za jednoho z nosných pilířů ruské šachové školy. K uctění jeho památky se v Rusku každoročně pořádají turnaje.

Aljechin přispěl k obohacení šachové teorie zahájením, dokázal úspěšně sehrát až 32 partií naslepo, byl čestným členem pražského šachového klubu Aljechin. Jeho knihy patří k největším klenotům šachové literatury. Nejznámější jsou turnajové knihy New York 1924 a 1927 a další.

A ještě jedna pozoruhodnost - z 87 turnajů a 5 šachových olympiád jich vyhrál 49 a třináctkrát dělil první místo; dále sehrál 24 zápasů, z nichž jen ve třech nevyšel jako vítěz.

Génius píle a pořádku - Max Euwe

Dr. Max Euwe se narodil 20. května 1901 v Amsterodamu. Věnoval se matematice, která mu sice zabírala téměř veškerý volný čas, ale dosáhl v ní nemalých vědeckých úspěchů. Euwe totiž nikdy nebyl šachovým profesionálem. Šachy se naučil hrát již v dětství, od jedenácti let hrál závodně a ve dvaceti se stal mistrem Holandska. Turnaje hrál většinou o prázdninách, a přestože se především věnoval vědě, účastnil se bezmála 100 turnajů, z toho šesti šachových olympiád. Navíc sehrál 30 zápasů a až do svého stáří zůstal obávaným soupeřem. V turnajích dosahoval dobrých výsledků, a i když to nebyla oslnivá vítězství typu Aljehina či Capablancy, vynesla ho mezi kandidáty na titul nejvyšší.

Úspěchem na turnajích ve Vídni a Nijmwelgen v r. 1921 si již brzy udělal v šachu jméno. Zajímavé je, že si ho Aljehin vybral pro svůj tréninkový zápas s Capablancou v Buenos Aires roku 1927. R. 1928 se pak stal Euwe v Haagu amatérským mistrem světa. K boji o šachový trůn se dostal vítězstvím v Hastingsu 1930 a dělením 2. místa v Bernu 1932 za Aljehinem. V r. 1935 Holanďané pohotově zorganizovali zápas a zpočátku vše vypadalo na Holanďanův úplný debakl, ale Euwe se nevzdával. Hrál pořád stejně klidně, metodicky, se svědomitou přípravou a Aljehin, který propadl depresi a špatné životosprávě, nakonec prohrál těsně 14,5 : 15,5. R. 1937 se konal odvetný zápas o titul mistra světa, který sice Euwe prohrál vysoko 9,5 : 15,5, ale i tak se stal holandským národním hrdinou. Na turnaji AVRO 1938 se dělil mezi osmi nejlepšími šachisty světa o pěkné čtvrté místo.

Po válce vyhrál několik menších turnajů. Úspěchem bylo druhé místo v Gröningenu 1946 za Botvinnikem před světovou elitou. Poslední místo v turnaji pěti nejsilnějších šachistů o titul mistra světa v r. 1948 po Aljehinově smrti ho ale definitivně vyřadilo ze světové špičky. Euwe však hrál dále se střídavými úspěchy. Ke konci 50. let např. porazil v minizápase sedmnáctiletého R. J. Fischera a při svém posledním turnajovém vystoupení v Beverwijku 1958 dělil první místo. Poté hrál jen šachové olympiády a zápasy v koršachu¹⁹⁾. Ještě v pozdních 70. letech v plné svěžesti pracoval jako ředitel IBM v oboru kybernetiky, přičemž se zabýval vývojem šachových počítačů. Jako všeobecně uznávaná osobnost byl v roce 1970 zvolen prezidentem mezinárodní šachové federace FIDE. Ve funkci setrval až do roku 1978. Byl také autorem několika knih. R. 1944 vyšla jeho 12 svazková „Theorie der Skaakopeningen“. V 50. letech začal vydávat proslulé „Losbladige“ (Volné listy), které informovaly o novinkách ve všech oblastech šachu. Byl i skvělým organizátorem a především jeho zásluhou se dodnes

pořádají v Holandsku a vůbec v celé západní Evropě mezinárodní turnaje. Dr. Max Euwe zemřel 26. listopadu 1981 v Holandsku.

Praporečník sovětské šachové školy - Michail Moissevich Botvinnik

Michail Botvinnik se narodil 17. srpna 1911 v Sankt Petersburgu v Rusku. Šachová pravidla se naučil až ve dvanácti letech, ale již v šestnácti se stal mistrem a ve dvaceti vyhrál poprvé mistrovství SSSR. V mládí se mu také podařilo porazit jednoho světového šampióna. 20. listopadu 1925 hrál slavný Capablanca, tehdy mistr světa, v sále leningradské filharmonie simultánku současně proti třiceti soupeřům. Jen čtyřem Leningradčanům se podařilo mistra světa porazit. Jedním z nich byl právě čtrnáctiletý Botvinnik. „Jak se jmenuje ten malý obrýlený chlapec?“ ptal se slavný Kubánek po simultánce. „Míša Botvinnik.“ „To si musím pamatovat, toho čeká velká budoucnost.“

Roku 1927 se poprvé účastnil mistrovství SSSR, tam obsadil páté místo a ve třicátých letech již patřil mezi nejlepší světové hráče. Mistrovství SSSR vyhrál celkem šestkrát, v roce 1931, 1933, 1939, 1941, 1945 a 1952. Jako nová hrozba tehdejšímu mistru světa se prezentoval na turnaji v Moskvě 1935. Zde se o první místo podělil s československým reprezentantem Salo Flohrem, za což byl v Moskvě jmenován velmistrem SSSR a oceněn darem vlády. Na turnaji v Nottinghamu 1936 se dělil o prvenství společně s Capablancou, dokonce se mu podařilo předstihnout tři mistry světa a to Euweho, Aljechina i starého Laskera. Po tomto turnaji se Botvinnik stal národním sportovním idolem. Následovaly další významné úspěchy - v Moskvě 1936 byl druhý, na turnaji AVRO 1938 byl sice třetí za Keresem a Finem, ale porazil jak Aljechina, tak Capablancu a stal se vážným kandidátem zápasu o titul mistra světa. Za války vítězil v domácích soutěžích a pozoruhodné je, že v období let 1941 - 47 vyhrál každý turnaj, kterého se zúčastnil.

Bezprostředně po válce usiloval o zorganizování zápasu proti Aljechinovi, který emigroval. Po ujednání však Aljechin na jaře 1946 nečekaně zemřel. Za této situace FIDE vyhlásila, aby o mistru světa bylo rozhodnuto v čtyřkolovém zápase šesti nejlepších šachistů světa. Tento zápas se uskutečnil v roce 1948 v Haagu a Moskvě. Poněvadž Američan Fine svoji účast odřekl, zůstalo na bitevním poli jen pět hráčů. Sílu sovětského šachu reprezentovali hned tři zástupci - Michail Botvinnik, Paul Keres a Vasilij Smyslov. Reprezentace zbytku světa ležela na bedrech Holanďana Maxe Euweho a Američana Reshewského. Botvinnik turnaj vyhrál s obrovskou převahou (nejvíce ho v zápasech ohrozil Smyslov), stal se mistrem světa a potvrdil úlohu SSSR jako světové šachové velmoci. Svůj titul si podržel čtrnáct let, přičemž jej několikrát musel obhajovat, nebo získávat nazpět v odvetných zápasech. Stalo se tak zejména proto, že byl

v této době zaveden systém mezipásmových turnajů a turnajů kandidátů²⁰⁾. Titul nejprve obhájil r. 1951 nerozhodným výsledkem s tehdy 27 letým D. Bronštejnem²¹⁾. Podobně tomu bylo při zápase s V. Smyslovem v r. 1954. Ale již r. 1957 jej se Smyslovem ztratil poměrem 9,5 : 12,5, odvetným zápasem však dokázal vybojovat titul zpět, když vyhrál 12,5 : 10,5. R. 1960 sehrál zápas s M. Talem. Tal rozpoutal na šachovnici oheň a Botvinnik podlehl 8,5 : 12,5. Ten si však všechno vynahradil v odvetě a mladičkého Tala rozstřílel 13 : 8. Potřetí titul ztratil v zápase s T. Petrosjanem v r. 1963 (9,5 : 12,5), a protože FIDE zrušila právo poraženého mistra světa na odvetu, vzdal se Botvinnik další účasti v cyklech Mistrovství světa.

V poválečných turnajích zaznamenal ještě několik vítězství, avšak toto údobí patřilo spíš přípravě k obhajování titulu. Tvrdě pracoval na sebezlepšování a do svého převážně pozičního a technického stylu vnesl více taktických prvků. Hodně metod převzal od Aljechina a ještě je v mnohém vylepšil. Byl mistrem v analýze vážných partií. Naproti tomu bleskové partie²²⁾ nebo simultánky hrál málokdy. V mezinárodních turnajích se naposledy představil v r. 1970.

Sovětský svaz reprezentoval nejen jako jednotlivec. V období 1954 - 64 se zúčastnil šesti šachových olympiád a také hrál dvakrát na ME družstev. Za své šachové kariéry sehrál celkem 1202 partií se skórem 610 : 139 při 453 remízách, zúčastnil se 59 turnajů, 39 z nich vyhrál. Při zmínce o Botvinnikovi však nesmíme opomenout, že za hlavní vždy považoval své povolání v oblasti slaboproudé elektřiny, v němž byl jako Doktor technických věd uznávanou kapacitou (zabýval se i šachovým programováním). Nebyl tedy šachovým profesionálem. Často také publikoval, zejména v 70. a 80. letech. K jeho nejlepším a nejuznávanějším pracím patří: „Zápas o titul absolutního šampióna SSSR“ (1947), „Půlstoletí v šachu“ (1978), čtyřsvazkové „Analytické a kritické práce“ (1984 - 87). Působivá je též kniha věnovaná 11. mistrovství SSSR v r. 1939, kde popisoval svoji předturnajovou přípravu. Aby přivyknul hluku v turnajovém sále, zapínal si Botvinnik při tréninkových partiích rozhlas a jeho dlouholetý trenér a přítel Sláva Ragozin musel zvláště vydatně dýmat, aby nekuřák Botvinnik byl odolný i vůči této nebezpečné zbrani některých soupeřů. Do turnajového sálu se ubíral vždy pěšky, stejnou cestou a pokud možno postranními uličkami, aby vnější dojmy nenarušily jeho koncentraci. K partii přišel vždy o několik minut dříve, ihned zasedl k partii, aby už byl plně soustředěn. Nikdy nekouřil a nikdy nepil, ani černou kávu. Asketa? Snad, ale bez velkých obětí není velkých výkonů. Takový byl šestý mistr světa, který zemřel v roce 1990.

Králem na jeden rok - Vasilij Smyslov

Vasilij Smyslov se narodil 24. března 1921 v Moskvě. Šachy ho naučil otec, inženýr moskevské automobilky. Vasja se zdokonalil v oblastním Domě pionýrů, během r. 1936 poskočil z páté kategorie až na prvou²³⁾ a r. 1938 vyhrál přebor mládeže SSSR. O několik měsíců později se stal i mistrem Moskvy. V přeboru SSSR r. 1940 skončil překvapivě třetí, a když rok nato se umístil rovněž třetí, získal za to titul velmistra. Prvního mezinárodního turnaje se ale zúčastnil až v 25 letech. Groningen 1946, kde byl třetí za Botvinnikem a Euwem, ho vynesl mezi kandidáty mistrovství světa. R. 1948 se umístil v turnaji pěti nejsilnějších hráčů světa, který se konal v Haagu a v Moskvě, hned druhý za Botvinnikem a další velké úspěchy v následujících letech mu přinesly pověst druhého nejsilnějšího šachisty planety. Klopýtl jen r. 1950 v Budapešti. Tentýž rok obsadil na turnaji kandidátů třetí místo. Nicméně dlouhou cestu od pásmového, přes mezipásmový turnaj až k turnaji kandidátů v r. 1953 v Zürichu zvládl na výbornou. S dvoubodovým náskokem předstihl Bronštejna, Reshewského a Kerese a přímo se tak katapultoval na šachový Olymp.

V Čajkovského sále na Majakovského náměstí v Moskvě na něj za malým stolkem čekal velmi zdatný soupeř - Michail Botvinnik. Zápas byl nadmíru napínavý, ale nerozhodný výsledek 12 : 12 stačil Botvinnikovi k obhájení titulu. Smyslov tedy musel bojovat dál. Od r. 1954 do r. 1956 vyhrál pět turnajů včetně mistrovství SSSR 1955. R. 1956 mu pak patřilo prvenství v turnaji kandidátů v Amsterdamu a v zápase o titul mistra světa už Botvinnika porazil 12,5 : 9,5. Pozoruhodné je také to, že tito soupeři spolu za 18 let sehráli celkem 91 partií - tehdy to byl bezkonkurenční rekord. Michailu Botvinnikovi však zůstalo právo odvety. Smyslov asi pokládal Botvinnikův odpor již za zlomený, ale Botvinnik odvetu v Moskvě 1958 vyhrál 12,5 : 10,5. Znovu se usadil na šachovém trůně a smyslovovskou éru, která trvala jen jeden rok, ukončil.

Pak už se Smyslov k zápasu o příčku nejvyšší nedostal. Mnohokrát se ještě zúčastnil mezipásmových turnajů. Obdivuhodného výsledku dosáhl v Las Palmas 1982. Tehdy 61 letý Smyslov skončil druhý za Z. Riblim²⁴⁾ a znovu se tak probojoval do turnaje kandidátů. Ve čtvrtfinále ve Veldenu 1983 remizoval s R. Hübnerem²⁵⁾ a postoupil losem, v semifinále v Londýně 1984 porazil jasně Z. Ribliho a teprve ve finále prohrál s budoucím mistrem světa G. Kasparovem 4,5 : 8,5. V turnaji kandidátů 1985 se dělil o osmé místo. Na mistrovstvích SSSR se několikrát umístil na medailových pozicích. Sovětský svaz posílil v letech 1952 - 60, 1964, 1968 - 72 na šachové olympiádě a hrál v obou zápasech SSSR - zbytek světa²⁶⁾. Na mistrovstvích Evropy družstev vydržel od 50. do 80. let. Z mezinárodních turnajů byl nejúspěšnější v domovské Moskvě - celkem šestkrát.

Tento jeden z nejelegantnějších šachistů historie významně obohatil šachovou teorii. Jeho styl byl formován pod vlivem šachových klasiků jako byl A. Aljechin, M. Čigorin či S. Tarrasch.

Společně s Levenfišem²⁷⁾ napsal knihu věžových koncovek, která je považována za klasickou. V roce 1979 byla také vydána jeho vlastní autobiografická kniha „V poiskach garmonii“.

Smyslov byl a je nejen velikánem šachové hry. Již od dětství se zajímal o hudbu a ještě před turnajem v Haagu a v Moskvě 1948 dosti koketoval s myšlenkou dát se na dráhu operního pěvce. Jeho skvělý baryton mnohokrát zpříjemňoval poněkud nudnou atmosféru zakončení mezinárodních turnajů - především svou oblíbenou árií z Leoncavallovy opery *Komedianti*.

Zkrocený uragán - Michail Tal

Michail Tal se narodil 9. listopadu 1936 v Rize v Lotyšsku. Pocházel z rodiny proslulého lékaře a milovníka královské hry. V dětství měl tři velké lásky: skladatele Čajkovského, fotbalového brankáře Chomiče a šachistu Aljechina. Velmi nadaný chlapec, který ve třech letech už uměl číst a vynikal přímo fantastickou pamětí, se naučil v sedmi letech také hrát šachy. Zájem o hru se u něj sice rozvíjel pomalu, ale jen co zavítal do šachového kroužku pionýrského domu, začal pracovat s jedním z předních sovětských trenérů Alexandrem Koblenzem. Ten mu po dlouhá léta zůstal po boku a dovedl ho až k metám nejvyšším. V mládí Tal většinou dosahoval pěkných vítězství, avšak přišly i hořké porážky. Hnán ctížádostí a vášní rozhodl se na sobě tvrdě zapracovat a r. 1954 získal titul mistra.

Talův vzestup začal v r. 1957, kdy zastupoval poprvé svou vlast v zahraničí na studentské olympiádě v Reykjavíku - tehdy ještě jeho jméno nikomu nic neříkalo. Téhož roku už vyhrál 24. mistrovství SSSR. Nechal za sebou takové hvězdy jako byl Botvinnik, Keres, Petrosjan. Za tento triumfální výkon dostal titul velmistra (tehdy byl nejmladším mezinárodním velmistrem v SSSR). Za rok se mu v Moskvě opět podařilo stát se sovětským šampionem. A když v r. 1958 vyhrál přesvědčivě mzp. turnaj v Portoroži, a poté hrál fantasticky při TK 1959 v Bledu, Záhřebu a Bělehradě, zdálo se, že je neporazitelný. Nechal za sebou celou světovou elitu - Kerese, Smyslova, Petrosjana a Gligoriče²⁸⁾ a otevřely se mu dveře k zápasu o titul mistra světa.

Na jaře 1960 naproti sobě v Moskvě usedli 49 letý Michail Botvinnik a jeho 24 letý geniální nástupce Michail Tal. Mladý Lotyš kombinoval tvořivou hru s výbornou technikou a dosáhl přesvědčivého vítězství 12,5 : 8,5. Svět si položil otázku, kdo je to vlastně Michail Tal? Doma, v Sovětském svazu, mu říkali „malý Míša“, protože přívlastek „velký“ byl navždy vyhrazen Botvinnikovi. Venku si pro něj vymýšleli pojmenování jako „meteor“, „šachový Paganini“, „černý panter“, „čaroděj z Rigy“. Tal byl průkopníkem myšlenky, že tvůrčí risk je pro úspěch nevyhnutelný. Dával na svoji intuici. Nebál se přiznat, že mnohé z jeho obětí nebyly vůbec propočítány, ale že šlo o pouhý odhad. Ačkoli tyto oběti byly mnohdy nekorektní, jak dokazovali Talovi soupeři v popartiových analýzách, bylo velmi těžké najít jejich vyvrácení v

omezeném čase při partii. Jeho soupeři byli bezradní, a dokonce proti němu nastupovali v černých brýlích, protože prý své soupeře hypnotizoval.

Tala ještě ale čekal odvetný zápas s Botvinnikem. Tomu se podařilo při přípravě odhalit slabiny svého protivníka a při odvetě v Moskvě 1961 utrpěl Tal bolestnou porážku 8 : 13. Tato rána poznamenala Talovu duševní rovnováhu a trvalo mu dlouho, než ji opět získal. Jeho přívrženci očekávali, že se na šachový trůn opět vrátí, ale r. 1962 ho zasáhla na turnaji kandidátů v Curacau další nepříjemnost. Tal se zhroutil, byl odvezen do nemocnice a turnaj už nedohrál. Lékaři u něj zjistili celý komplex chorob zažívacího traktu. Pak však vyhrál mzp. turnaj v Amsterdamu 1964, při TK v r. 1965 (hrál se K.O. systémem) začal slibně vítězstvími nad Portischem²⁹⁾ a Larsenem³⁰⁾ v Bledu, jeho pochod vpřed ale zastavila ve Tbilisi nová hvězda Boris Spassky. V zápasech kandidátů v Bělehradě 1968 vyhrál s Gligoričem, v semifinále v Moskvě ale podlehl V. Korčnému³¹⁾. Později se podrobil složité operaci a vrátil se ve své původní vynikající formě. Takového dojmu dosáhl především v letech 1972 - 73, 80 turnajových partií sehrál bez porážky. Ale osud mu do cesty připravil další hořkou pilulku. Na mzp. turnaji v Leningradě skončil až 8. - 10. a nemocný žaludek se opět ozval. Na mzp. turnaji v Bielu 1976 dělil sice druhé místo, ale do užších zápasů nepostoupil. V Rize 1979 vyhrál mzp. turnaj s náskokem 2,5 bodu před L. Polugajevským³²⁾, ale právě s ním prohrál vysoko ve čtvrtfinále turnaje kandidátů. V Moskvě 1982 z mzp. turnaje nepostoupil. Na mzp. turnaji v Taxcu 1985 skončil třetí, postoupil dále, v následujícím TK v Montpellieru 1985 v průběhu turnaje vedl, postavení si však neudržel a musel ještě sehrát užší zápas s J. Timmanem³³⁾ o postup mezi první čtyři kandidáty. Zápas skončil nerozhodně a bohužel kvůli lepšímu pomocnému hodnocení nakonec postoupil Timman.

Tal se stal celkem šestkrát mistrem SSSR - 1957, 1958, 1967, 1972, 1974 a 1978. Šestkrát hrál za SSSR na šachové olympiádě. Na mezinárodních turnajích byl nejúspěšnější v Hastingsu 1963/64 a v Tallinnu 1973 a 1981. Také byl jistou dobu sekundantem A. Karpova. Úspěšně působil i v oblasti žurnalistiky - nejen jako pohotový a vtipný reportér, ale i jako vynikající komentátor. Jeho komentáře k partiím z Baguia v sovětském šachovém týdeníku „64“ patří mezi vrcholné výkony glosátorského umění.

Podle svého raketového vzestupu byl Tal mnohdy srovnáván s P. Morphyem a také se svým osobním vzorem A. Aljechinem. Zůstal zastáncem ostrých, tvořivých postavení, a říkal: „Každý hráč je strůjcem svého vlastního turnajového štěstí.“ Osmý mistr světa s příjemnou, komunikativní povahou byl v posledních letech svého života sužován těžkou chorobou a v roce 1992 zemřel.

Vyznavač reality - Tigran Vartanovič Petrosjan

Tigran Petrosjan se narodil 17. června 1929 ve Tbilisi. Během války ztratil oba rodiče, a aby pomohl svým sourozencům, musel jako malý chlapec hodně pracovat. Toto těžké období ho vyzbrojilo jak pro život tak pro šachovou dráhu legendární železnou vůlí, skromností, houževnatostí a také vědomím, že každý úspěch musí být tvrdě vybojován. Šachy začal hrát soustavně v tbiliském domě pionýrů a jako šestnáctiletý vyhrál přebor Gruzie. O dva roky později zvítězil v přeboru Arménie (byl arménské národnosti). Větší úspěchy se dostavily až s příchodem do Moskvy. V osmnácti se zúčastnil semifinále mistrovství SSSR 1947, kde skončil pátý a zároveň tak dosáhl mistrovského titulu.

V r. 1951 bojoval při 19. mistrovství SSSR s hráči jako Botvinnik, Smyslov a Bronštejn. Dělení 2. místa mu opatřilo nejen místo v mezipásmovém turnaji, ale i titul mezinárodního mistra. Poté putoval r. 1952 na mzp. turnaj do Stockholmu, kde opět obsadil 2. - 3. místo a získal titul mezinárodního velmistra. Umístění v tomto turnaji mu přineslo i postup do turnaje kandidátů v r. 1953 v Zürichu. Byl opravdu ve formě. V TK se „železný Tigran“ umístil na pátém místě a i v dalších letech Petrosjan šachově rostl. Po mzp. turnaji v Göteborgu 1955, tam skončil čtvrtý, následoval TK 1956 v Amsterodamu a dělení třetího místa. Po dělení třetího místa na mzp. turnaji v Portoroži 1958 přišel TK 1959 v Jugoslávii, kde se Petrosjan umístil na třetím místě. Druhá účast ve Stockholmu na mzp. turnaji 1962 mu vynesla 2. - 3. místo. Nijak se nehonil za celkovým vítězstvím, kontroloval pouze postupová místa. První místo přenechal 19 letému Fischerovi a spokojil se dělením druhého místa s Gellerem³⁴⁾, bez prohry a větší námahy. Postoupil tak na osudný turnaj kandidátů 1962 v Curacau. Bylo léto a na ostrůvku v Karibském moři se chýlil ke konci TK Mistrovství světa. Před posledním utkáním vedl Petrosjan o půl bodu před Keresem. Oba hráli v posledním kole bílými kameny, Petrosjan s československým reprezentantem M. Filipem³⁵⁾, který byl mimo jiné jeho důvěrným přítelem, a Keres s Fischerem. Dopoledne se jako obvykle setkal Filip s Petrosjanovými v bazénu hotelu Intercontinental. Rona Jakovlevna, Petrosjanova životní družka a matka jejich dětí, oťukávala půdu: „Tak co, Miroslave, jak se cítíte na večer?“ Protože Filipovi v turnaji už o nic nešlo, mohl klidně žertem odpovědět: „Mně už o nic nejde a za tisíc dolarů s Tigranem klidně prohrají!“ Petrosjan se mezitím odešel připravovat. Rozehrálo se poslední kolo, Filip hrál úplně klidně, Petrosjan s vědomím, že tohle je nejdůležitější partie jeho života. Po dvojsečném Filipově tahu se rozechvělý Petrosjan podíval na partii svého hlavního protivníka P. Keres a nakonec nabídl Filipovi smír. Remíza byla ihned podepsána a Petrosjan přišel zpět do turnajového sálu až po skončení všech partií³⁶⁾. Kolik bylo kritiků v řadách ostatních šachistů, že Petrosjan hraje příliš

technicky a až „suše“! Tentokrát však jeho hra na jistotu po právu přinesla své plody a Petrosjan se tak dostal k zápasu o titul mistra světa 1963.

Tento zápas s Botvíníkem byl šachovým publikem očekáván s velkým napětím. Zápas byl zpočátku vyrovnaný, ale Petrosjanova prozíravost v obraně a trpělivost slavila nakonec svůj úspěch 12,5 : 9,5. Ve 34 letech se tak Tigran Petrosjan stal devátým mistrem světa. Poté FIDE rozhodla a v pravidlech ustanovila, že poražený exmistr světa již nemá právo na odvetu. Samotná úloha mistra světa však také nebyla jednoduchá. Od mistra světa se očekávaly skvělé výsledky. Přesto se Petrosjanovi podařilo hrát i nyní na velmi vysoké úrovni - s jednou výjimkou. R. 1966 obsadil v Santa Monice jen 6. - 7. místo. Krátce nato však při obhajobě titulu mistra světa v Moskvě 1966 s talentovaným B. Spasským, korunu poměrem 12,5 : 11,5 podržel. O tři roky později se na tomtéž místě utkali ti samí soupeři. Zpočátku probíhal zápas vyrovnaně, ale pak vyhrál Spassky 17. a 19. partii a bylo rozhodnuto. Po šesti letech panování se prohrou 10,5 : 12,5 musel Petrosjan s titulem rozloučit a Boris Spassky se stal desátým mistrem světa.

Avšak i po ztrátě titulu zůstal Petrosjan šachu věrný. Na turnaji kandidátů 1971 porazil těsně R. Hübnera i V. Korčného, ve finále však byl vysoko poražen R. J. Fischerem. Na turnaji kandidátů 1974 porazil L. Portische, opět velmi těsně, ale již v semifinále vypadl s V. Korčným. Na mzp. turnaji v Bielu 1976 dělil druhé místo, ale v TK dlouho nevydržel, neboť prohrál ve čtvrtfinále 1977 s V. Korčným. Naposledy si vybojoval účast mezi kandidáty v mzp. turnaji v Rio de Janeiro 1979, pak však znovu prohrál čtvrtfinálový zápas TK v r. 1980 s V. Korčným. Jeho šachovou dráhu ukončila brzká smrt dne 13. 8. 1984. Ukončila i život člověka, který pro Armény znamenal tolik co Saroyan nebo Aznavour.

Přestože patřil k hráčům, kteří pravidelně nevítežili v turnajích, ale na druhou stranu neprohrávali, dosáhl několika významných triumfů. Byl přeborníkem SSSR dorostu v letech 1945 a 1946; přeborníkem Arménské SSR v l. 1946 - 48; mistrem SSSR 1959, 1961, 1969 a 1975. Na šachových olympiádách hrál od r. 1958 do r. 1978 - několikrát také na první šachovnici, přičemž nejlepšího výsledku dosáhl r. 1966 (11,5 ze 13 partií) a r. 1968 (10,5 z 12 partií). Na ME družstev reprezentoval Sovětský svaz v letech 1957 - 83.

Zastával vysoké funkce i mimo šachovnici. Byl členem prezidia sovětské šachové sekce, ředitelem Ústředního šachového klubu v Moskvě a až do roku 1977 působil jako šéfredaktor šachového týdeníku „64“. Mimo jiné byl doktorem filozofie a autorem hluboké analytické práce o šachovém myšlení, nositelem vysokých státních vyznamenání. Jeho autobiografie, která vyšla až posmrtně r.1985, se jmenuje „Stratégija naděžnosti“.

Šachový Odysseus - Boris Vasiljevič Spassky

Boris Vasiljevič Spassky se narodil 30. ledna 1937 v Leningradě. Velkou část jeho dětství vyplnila válka. Boris ji prožil v obleženém a vyhladovělém hrdinném městě. Po válce se jeho rodiče rozešli a Boris zůstal u matky. Šachy se naučil hrát v místním domě pionýrů a o jeho talentu nebylo pochyb. V deseti letech již dosáhl první výkonostní třídy. Zásluhy na jeho prvních úspěšných krocích na 64 polích měl znamenitý trenér Zak, z jehož trenérské dílny vyšla i další šachová esa. Boris pak získal nové poznatky i od leningradského velmistra Toluše. Ve třinácti se Boris stal kandidátem mistra. R. 1953 byl Spassky vyslán na svůj první zahraniční turnaj do Bukurešti. Zde obsadil pěkné 4. - 6. místo a stal se tak nejmladším mezinárodním mistrem.

V r. 1955 přišel velký průlom. Nejprve dělil 3. místo na mistrovství SSSR, vyhrál mistrovství světa dorostenců v Antverpách a ještě se účastnil mzp. turnaje v Göteborgu. Tam se dělil o sedmé místo a postoupil do turnaje kandidátů 1956. Na TK v Amsterodamu 1956 skončil 3. - 7. a stal se tehdy nejmladším velmistrem na světě. Téhož roku se dělil i o 1. - 3. místo na mistrovství SSSR. V tomto období hrál Spassky rád na „malých olympiádách“, tedy studentských MS družstev a celkem šestkrát vedl sovětské družstvo do boje. Následujících deset let proběhlo úspěšně, nicméně nepostupoval výše. Snad měl i málo štěstí. V r. 1958 chybělo Spasskému půl bodu ze 2 partií, aby se kvalifikoval do mezipásmového turnaje. Věděl to, a přesto odmítl Talovu remízovou nabídku. Tuto partii nakonec prohrál a v poslední partii také neuspěl. Na dalším mistrovství SSSR se bohužel opakovala stejná tragédie jako před třemi lety. Dalo by se říci, že Spassky takto promarnil zhruba šest let, avšak nebyla to pravda. Spolu s trenérem Igorem Bondarevským je naplnil usilovnou prací na odstraňování chyb a nedostatků. Jeho styl se tříbil, zdokonaloval, až dosáhl oné proslulé všestrannosti, pro kterou byl Spassky přirovnáván k Aljechinovi. Z trpkých porážek se Spassky zotavil a po mzp. turnaji v Amsterodamu 1964 se dělením 1. místa stal jedním z osmi kandidátů. R. 1965 porazil přesvědčivě v Rize Kerese, Gellera a ve finále i Tala ve Tbilisi. A byl tu boj o mistra světa.

R. 1966 se v Moskvě utkal Spassky s Petrosjanem. Pro většinu expertů byl již tehdy Spassky favoritem, ale „železný Tigran“ hájil dobře svůj titul. Spassky náročný zápas nevydržel především psychicky a prohrál 11,5 : 12,5. Nenechal se však odradit. R. 1967 bral v Santa Monice první cenu, mezitím co tento turnaj nepatřil k Petrosjanovým nejlepším. V dalším cyklu již šel Spassky, kterému se přezdívalo šachový Puškin nebo také líný ruský medvěd, pevně za svým cílem. Z TK 1968 se probojoval po přesvědčivých vítězstvích nad J. Gellerem v Suchumi, B. Larsenem v Malmö a V. Korčným v Kyjevu k zápasu o titul mistra světa. Druhý duel s blízkým přítelem Petrosjanem v roce 1969 v moskevském Divadle estrády již držel Spassky

bezpečně ve svých rukou a zaslouženě vyhrál 12,5 : 10,5. Desátému mistru světa se tak i s úroky vrátila léta hořkých porážek a nekonečného čekání na novou příležitost.

V následujících dvou letech si užíval velký bonvivant života, hrál málo a to byla chyba. Až do nového zápasu o titul mistra světa v r. 1972 sehrál Spassky přes tisíc partií. Tolik toho sehrál málokdo. Dlouhá přestávka se nejprve špatně projevila koncem roku 1971 v Aljechinově memoriálu v Moskvě. R. 1972 usedl naproti Spasskému v Reykjavíku v zápase století R. J. Fischer. Zápas symbolizující protipóly západu a východu skončil triumfem geniálního Američana, Spassky prohrál 8,5 : 12,5. Šok pro celý sovětský šachový svět zasáhl velice především Spasského. R. 1973 hrál velmi aktivně a dosáhl neobyčejných výsledků - také zvítězil na mistrovství SSSR v Moskvě. Patrně dychtil po návratu na šachový trůn. V prvním utkání turnaje kandidátů 1974 v San Juan porazil vysoko R. Byrneho³⁷⁾, ale čáru přes rozpočet mu udělal A. Karpov, vycházející hvězda sovětského šachu, s nímž Spassky prohrál 4 : 7. Přitom bojoval Spassky o to, aby do jeho vlasti mohla emigrovat jeho druhá manželka. Další cesta vedla r. 1977 v TK přes československého zástupce Vlastimila Horta³⁸⁾. Zápas, který musel být prodlužován, nakonec těsně vyhrál Spassky. Pak porazil maďarského L. Portische, ve finále však podlehl V. Korčněmu. Ve čtvrtfinále dalších zápasů kandidátů byl vyřazen po remíze s Portischem, neboť Portisch vyhrál svou jedinou partii černými kameny. V mzp. turnaji 1982 v Toluca byl třetí a nepostoupil, pak ale měl přímý postup do TK v Montpellieru 1985, tam se dělil o šesté místo, když jen půl bodu mu chybělo k účasti v užších zápasech čtyřech nejlepších z tohoto turnaje. Mezitím se Spassky přestěhoval do Francie. R. 1992 se v Bělehradu a Svetim Stefanu konal exhibiční zápas Spassky vs. Fischer. Ale ani tentokrát svého velkého protivníka nepokořil. Poté se z šachové scény vytratil, jen občas se ještě dnes objevuje v turnajích veteránů.

Mistrem SSSR se stal celkem třikrát. Na šachové olympiádě hrál za SSSR v letech 1962, 1964, 1968, 1970, 1974 a 1978. Za Francii hrál na šachové olympiádě v roce 1984 a na MS družstev se objevil v Lucernu 1985.

Génius či fantóm? - Robert James Fischer

Robert James Fischer se narodil 9. března 1943 v Chicagu. Jeho rodiče se rozešli, když mu byly pouhé dva roky. Matka jako zdravotní sestra neměla na děti příliš času, a tak se Bobby vlastně vychovával sám. V šesti letech se od starší sestry Joan naučil hrát šachy. Hra se mu zalíbila a začal si obstarávat odbornou literaturu. Vstoupil do brooklynského šachového klubu a už jako třináctiletý se stal dorosteneckým mistrem USA. O rok později se mu podařilo v San Francisku opět zvítězit, ale ještě přidal triumfy na otevřeném mistrovství USA v Clevelandu a na oficiálním mistrovství USA v New Yorku, před slavným rodákem a pozdějším soupeřem S.

Reshewským. Vítězstvím si zároveň zajistil postup do mzp. turnaje. Získal titul mezinárodního mistra a také se naučil rusky, aby mohl používat ke studiu šachu i bohatou sovětskou literaturu.

Mezipásmovým turnajem v Portoroži 1958 vstoupil do mezinárodní arény. Dědil se o páté místo a odjížděl odtud jako kandidát mistrovství světa a mezinárodní velmistr - tehdy zdaleka nejmladší velmistr na světě. Prostě zázračné dítě. Přicházela pozvání na turnaje z celého světa a Bobby musel opustit školu. Úplně se upnul na šach a na otázky novinářů, zda má ještě nějaké vedlejší zájmy, většinou stručně uváděl, že vše kromě šachu je nesmysl. R. 1959 docílil opravdu obdivuhodné výsledky. Vyhrál turnaje v Mar del Plata, Reykjavíku, na šachové olympiádě v Lipsku udělal na 1. stole 13 z 18 a k tomu ještě vyhrál mistrovství USA. Nějakou dobu na sobě pracoval a opět se přihlásil vítězstvím na mezipásmovém turnaji ve Stockholmu 1962, kde vyhrál s dvou a půl bodovým náskokem. Následoval TK v Curacau 1962 a trochu skromné čtvrté místo. Tehdy prohlásil, že proti Rusům už nikdy hrát nebude, a na několik let se odmlčel. Optimisté však tvrdili, že Fischer bez šachu nemůže žít, a měli pravdu. Celou dobu pečlivě studoval partie svých soupeřů a r. 1965 se přihlásil na Capablancův memoriál v Havaně. Sice nedostal od své vlády výjezdní vízum, ale po dohodě s Fidelem Castrem hrál partie z New Yorku telefonicky a nakonec skončil druhý za Smyslovem. Rok 1966 byl rokem Fischerova triumfálního návratu. Vyhrál mistrovství USA, další tři mezinárodní turnaje a zaskvěl se na šachové olympiádě v Havaně, kde získal neuvěřitelných 15 ze 17. R. 1967 opět zvítězil na mistrovství USA a kvalifikoval se do mzp. turnaje 1967 v tuniském Sousse. Hrál výborně - měl už 8,5 z 10 a vedl už o dva body, což znamenalo téměř jisté vítězství. Nicméně pak si umínil, že nebude hrát víc než tři partie týdně, a po kontumaci dvou partií odjel, turnaj nedohrál a zanevřel na celý svět.

Roku 1970 se však slavně navrátil. V zápase SSSR - svět usedl na druhé šachovnici za Larsenem proti Petrosjanovi a porazil ho 3 : 1. Poté zvítězil na mezinárodním turnaji v Záhřebu a v Buenos Aires a vše korunoval jasným prvním místem na mzp. turnaji v Palma de Mallorca 1970, na něž mu přenechal své postupové místo Pál Benkő³⁹⁾. V turnaji kandidátů 1971 porazil stejně M. Tajmanova⁴⁰⁾ ve Vancouveru a i B. Larsena v Denveru fenomenálně 6 : 0. Ve finále zápasů kandidátů si výborně poradil i s exmistrem světa, hráčem ohromných zkušeností a jedinečného umění obrany, Tigranem Petrosjanem. V Buenos Aires ho porazil 6,5 : 2,5. Petrosjan se o Fischerovi jednou vyjádřil: „Fischer je výborný hráč, který si rychle všimne problémů na šachovnici a rozřeší je správným způsobem. Cítí se ve všem novém jako doma a je nemožné ho překvapit. Když dosáhne jen malé výhody, dokáže ji zrealizovat s přesností stroje. Fischer je zcela jedinečný hráč a zápas se Spasským bude jistě velmi tvrdý.“ R. 1972 se tedy Fischer utkal v Reykjavíku s mistrem světa Borisem Spasským. Média tento zápas velmi

zpopularizovala a přirovnávala jej k boji východu proti západu. Historický zápas začal malým skandálem. Fischer prohrál první partii, po protestech nenastoupil ke druhé a rozhodčí mu za to udělili kontumační prohru. Ke třetí partii Fischer už nastoupil, vyhrál ji a Spasského nejen bodově dohnal, ale nakonec i vysoko vyhrál 12,5 : 8,5. Stal se tedy jedenáctým mistrem světa. Kariéra šachového génia dosáhla vrcholu. Prohlásil, že bude hrát v turnajích, ale od r. 1972 nesehrál jedinou partii. V r. 1975 měl hrát zápas o titul mistra světa s A. Karpovem. Kladl si však velmi podivné podmínky. Nejprve chtěl, aby se zápas hrál na deset vítězných partií, s čímž kongres FIDE souhlasil. Pak ale požadoval, aby mu za stavu 9 : 9 titul zůstal. To by ovšem znamenalo, že by vyzývatel musel vyhrát nejméně o dva body, a s tím už kongres souhlasit nemohl. Fischer odmítl pod statutem FIDE hrát a Karpov se tak bez boje stal mistrem světa.

Dlouho se celý svět obával, že se už Fischer nikdy nevrátí. Byl vždy až chorobně plachý, bál se styku s lidmi - za což nejspíš mohlo nevlídné dětství. Byl nespolečenský, nepřítelem žen a novinářů, vůbec nejtajemnější osobností šachových dějin. Teprve r. 1992 se objevil v „odvetném“ zápase proti B. Spasskému. Hrál se v Bělehradě a Svetim Stefanu a přes svoji dvacetiletou pauzu vyhrál Fischer vysoko 17,5 : 12,5. Dostal svůj podíl z milionového cenového fondu a přestěhoval se do Budapešti. Od té doby se o něm opět nic neví. A tak se Fischer, který pro mnohé navždy zůstane nejlepším hráčem světa, už nejspíš nikdy více na šachových polích neobjeví.

V mistrovství USA triumfoval celkem osmkrát v l. 1957 až 1966, z toho v letech 1963/64 vyhrál všechny partie. Za USA hrál na šachové olympiádě r. 1960 a r. 1966. V letech 1955 - 72 sehrál celkem 576 partií - 327 : 61 při 188 remízách. Jeho knihy patří k nejlepším pracím šachové literatury: „Bobby Fischer's Games of Chess“ - 1959, „Bobby Fischer teaches Chess“ - 1966 a „My 60 Memorable Games“ - 1969.

Šachový kybernet - Anatolij Karpov

Anatolij Karpov se narodil 23. května 1951 v uralském městě Zlatoust nedaleko Čeljabinsku. Když mu byly čtyři roky, naučil ho otec hrát šachy. O talentu malého, drobného chlapce se doslechl Michail Botvinnik a při jedné ze svých cest na Ural navštívil Karpovovu rodinu; od té doby se datuje úzký vztah a společná práce nad šachovnicí mezi těmito dvěma velikány. V jedenácti letech se stal Tolja kandidátem mistra, a když se později přestěhoval s rodiči do Tuly, získal tam jako patnáctiletý titul mistra sportu. Na přelomu let 1967 - 68 se stal Karpov v Grönningenu mistrem Evropy do 18 let a r. 1969 se stal ve Stockholmu i dorosteneckým mistrem světa. V tomtéž roce získal Karpov i titul mezinárodního mistra a velký

učitel Botvinnik prohlásil, že budoucím mistrem světa bude právě Karpov. Tehdy toto tvrzení vyvolalo trochu rozpaky.

Rok 1970 s sebou přinesl velké změny. Karpov ukončil s vyznamenáním základní školní vzdělání a zahájil studium na moskevské matematické fakultě. Po absolvování prvního semestru však přešel na ekonomickou fakultu. Jeho šachovým trenérem se stal leningradský velmistr Semjon Furman, vynikající teoretik. Furman již neměl přílišné ambice, a tak se plně věnoval svému svěřenci, který stoupal jako raketa. Při svém prvním finále mistrovství SSSR v r. 1970 v Rize se Karpov umístil na 5. - 7. místě, získal titul velmistra a otevřela se mu velmi slibná šachová budoucnost. Vůbec 70. léta byla jednoznačně Karpovovým desetiletím. Už r. 1971 zaznamenal několik velkých úspěchů: v tajném zápase s Korčným udržel nerozhodný výsledek 3 : 3, na mistrovství SSSR skončil čtvrtý a o několik měsíců později dělil na Aljechinově memoriálu v Moskvě spolu se Štejnem⁴¹⁾ první místo, před čtyřmi mistry světa - Smyslovem, Petrosjanem, Talem a Spasským. Rovněž vyhrál novoroční turnaj v Hastingsu 1971-72, a poté co Spasský odešel z boje o titul mistra světa s Fischerem poražen, se stal největší nadějí sovětského šachu. R. 1972 na šachové olympiádě ve Skopje docílil nejlepšího výsledku jako první náhradník, 13 bodů z 15 partií, a ještě se dělil o vítězství na mezinárodním turnaji v San Antoniu. Přišel rok 1973 a nový cyklus bojů o titul mistra světa. Spolu s Korčným vyhrál v Leningradě mezipásmový turnaj. Jako přípravu na turnaj osmi kandidátů mistrovství světa si zvolil mistrovství SSSR, kde dělil 2. místo, a turnaj v Madridu. Botvinnik měl sice o přípravě jiné představy, ale brzy poté nemohl svého svěřence vynachválit. R. 1974 se nejprve utkal Karpov s Polugajevským, kterého velmi přesvědčivě porazil. Nato zrovna tak rázně porazil Spasského. Finále se hrálo v Moskvě a po 17. partii měl Karpov již třibodový náskok, ale poté se u Karpova projevila únava (nevážil ani 50 kg) a prohrál dvě partie. Konec však již držel pevně ve svých rukou a zvítězil 12,5 : 11,5. V této době byl Karpov také dle ankety šachových novinářů oceněn šachovým Oscarem; první sošku za nejlepšího šachistu obdržel r. 1973. V tom roce prohrál ze 74 turnajových partií jen jedinou.

Karpov získal právo vyzvat r. 1975 mistra světa. R. J. Fischer si však kladl téměř nesplnitelné požadavky a přes velmi dobrou Karpovovu vůli k zápasu nenastoupil. Poté co 1. 5. 1975⁴²⁾ uplynula doba ultimáta, vyhlásil prezident FIDE Max Euwe Karpova bez boje 12. mistrem světa. Role mistra světa, který získal titul bez boje, nebyla příliš lichotivá a Karpov musel všem dokazovat, že si titul zaslouží. Do r. 1978 se zúčastnil 14 velkých turnajů, z nichž ve dvanácti zvítězil nebo se o první místo dělil. Za jeho skvělé výsledky mu byl opět udělen šachový Oscar.

Vítězem příštího turnaje kandidátů a Karpovovým vyzývatelem se stal Viktor Korčňoj, který kvůli represáliím ze strany SSSR emigroval v roce 1976 na západ do Švýcarska. R. 1978 tedy začal v Baguiu na Filipínách zápas Karpov vs. Korčňoj. Zápas byl nadmíru napínavý, neboť i když se zdálo, že po 27. partii má Karpov s tříbodovým náskokem již vyhráno, znovu zde zapůsobil jeho slabší fyzický fond a jen štěstí v poslední partii mu přineslo těsné vítězství 16,5 : 15,5. R. 1981 vyhrál turnaj kandidátů opět Korčňoj. Tentokrát však zcela s převahou Karpov v Meranu titul obhájil v poměru 11 : 7. Éra těchto zápasů se chýlila ke svému konci. R. 1984 Karpov obhajoval titul proti 21 letému G. Kasparovovi, mladému géniovi z Baku. Nikdo tehdy nemohl tušit, že toto první střetnutí je počátkem dlouhé historie bojů Karpova a Kasparova jak na šachovnici, tak i mimo ni. Od září 1984 do února 1985 se zápas, který byl hrán na šest vítězných partií, protáhl na nejdelší zápas o titul mistra světa v šachových dějinách. Karpov brzy dosáhl pátého vítězství, ale pak se jeho soupeř náhle probudil, následovala série remíz a Kasparovova 3 vítězství. Sehrálo se už 48 partií. Za stavu 5 : 3 při 40 remízách pro Karpova, který byl na pokraji fyzického zhroucení, nový prezident FIDE, Campomanes⁴³⁾, zápas anuloval. „Náhradní“ zápas se hrál přesně za rok s novými podmínkami - hrálo se jen na 24 partií a v případě prohry zůstalo Karpovovi právo odvetného zápasu. Při novém zápasu v Moskvě 1985 byl už Kasparov z předchozích partií poučen a zápas nesl zcela jiný charakter. Karpov tentokrát prohrál 11 : 13. Zůstalo mu však právo odvety. R. 1986 v Londýně a Leningradě už po 16 partiích vedl Kasparov 4 : 1, následovaly však tři prohry a nakonec zápas dospěl jen k těsnému vítězství Kasparova 12,5 : 11,5. Karpov si však opět vybojoval právo vyzvat 13. mistra světa k boji, když ve finále turnaje kandidátů 1987 v Linares porazil A. Sokolova⁴⁴⁾. K novému boji K - K došlo téhož roku v Seville. K vítězství v tvrdé seči byl nyní blíže Karpov, ale Kasparovovi se podařilo zachránit výhrou v poslední partii celý zápas. Nerozhodný výsledek 12 : 12 znamenal Kasparovovu obhajobu titulu. Karpov opět nastoupil v dalším kandidátském cyklu, vyhrál v Londýně 1989 nad A. Jusupovem⁴⁵⁾ a ve finále TK porazil vysoko i J. Timmana. R. 1990 došlo v New Yorku a Lyonu k pátému zápasu proti Kasparovovi a po vyrovnaném duelu se přece jen téměř rovnovážné misky vah obrátily na stranu obhájce titulu a Kasparov vyhrál 12,5 : 11,5.

Následovalo velmi překvapivé období - z turnaje kandidátů 1992 vyšel jako vítěz N. Short⁴⁶⁾, Karpov byl tak poprvé vyřazen z boje o šachovou korunu. Kasparov a Short se pak rozhodli svůj zápas sehrát pod logem nově založené šachové organizace PCA („Professional Chess Association“) a pobouřená FIDE na oplátku reagovala uspořádáním zápasu mezi Karpovem a Timmanem ve Zwolle 1993. Zápas byl ale dohrán v Indonésii a jako vítěz z něj vyšel Karpov. R. 1996 obhájil Karpov svůj titul v Elistě proti Gatovi Kamskému⁴⁷⁾. Soustředěný

Karpov jasně porazil nebezpečného protivníka 10,5 : 7,5. Naposled Karpov obhajoval v roce 1998 v Lausanne, kde bezprostředně po kvalifikačním turnaji v Gröningenu nastoupil proti Karpovovi Ind V. Anand⁴⁸). Anand, který již předtím absolvoval vyčerpávající cestu přes minizápasy v turnaji hraném K. O. systémem, neměl bez vložené odpočinkové přestávky proti Karpovovi mnoho šancí. A tak i potřetí získal Karpov svůj titul trochu pochybným způsobem.

Karpovův přínos šachu je ovšem ohromný. Obohatil teorii ve všech stádiích partie. Od r. 1979 byl nějaký čas redaktorem šachového magazínu „64“ a je také autorem řady publikací, které psal společně se svými sekundanty, např. „Izbrannyje partiji“ (1969 - 77), „Na šachmatnom olimpě“ (s V. Boturinským, 1984) a další. Jako fenomenální turnajový hráč dosáhl Anatolij Karpov ve své kariéře více než sto turnajových vítězství. Další z šachových velikánů, jehož vzorem byl J. R. Capablanca, triumfoval čtyřikrát v Tilburgu, třikrát v Bugojnu - 1978 se Spasským. Dvakrát se stal mistrem SSSR od r. 1972 hraje na šachové olympiádě a od r. 1973 na ME družstev.

Nejlepší hráč planety - Garri Kasparov

Garri Kasparov se narodil 13. dubna 1963 v hlavním městě Azerbajdžánu, Baku. Původně se jmenoval Vajnštejn, ale poté co mu brzy umřel otec, si vzal jméno po matce - Kasparov. Maminka s ním jezdila po různých turnajích. R. 1972 se hrál v Baku zápas Azerbajdžán - Litva, kde si devítiletý klučina rychle poradil se svým soupeřem Muratkulievem. Právě kvůli této partii, si ho všiml jeho pozdější trenér, sovětský velmistr A. Nikitin.

V r. 1977 se nadmíru talentovaný Garri účastnil již mistrovství světa kadetů v Cagnes sur Mare, kde vybojoval bronzovou medaili. V patnácti hrál ve finále mistrovství SSSR v Tbilisi, kde jako jediný startoval bez titulu, přesto v silné konkurenci obsadil deváté místo. R. 1979 vyhrál turnaj v Banja Luce, při mistrovství SSSR v Minsku obsadil 3. - 4. místo a stal se mezinárodním mistrem. R. 1980 triumfoval v Baku a v Dortmundu se stal juniorským mistrem světa, čímž docílil i titulu velmistra. Ke svým úspěchům přidal ještě výborných 9,5 ze 13 na své první šachové olympiádě v La Valletě. Přišel rok 1981 a Kasparov dál stoupal nahoru. Na superturnaji v Moskvě skončil 2. - 4. a při mistrovství SSSR ve Frunze už dělil první místo. Velmi důležité však pro něj bylo vítězství v mzp. turnaji v Moskvě 1982, které znamenalo samozřejmě i postup do TK. V tomto roce získal Kasparov i svého prvního šachového Oscara. R. 1983 začal kometový vzestup hvězdy. V prvním zápase porazil jasně A. Beljavského⁴⁹) v Moskvě. Pak ho ale nechtěla nechat sovětská šachová federace nastoupit proti V. Korčnému, který před několika lety emigroval. Počáteční neshody byly brzy rozřešeny a i zkušený Korčnoj v Londýně Kasparovovi vysoko podlehl. Finálovým soupeřem Kasparova se

tak stal exmistr světa Vasilij Smyslov, ale ani ten mu mnoho překážek do cesty za bojem o titul mistra světa nepostavil. Po Kasparovově vítězství r. 1984 ve Wilně už byla cesta k přímému boji o titul mistra světa volná.

R. 1984 v Moskvě proti sobě usedli především teoretik a technik Karpov a mladý, nezkušený, ale útočný Kasparov. Jak známo, již po 27 utkáních vedl Karpov s pětibodovým náskokem a k celkovému vítězství mu už stačila jen jediná výhra. Zápas se pak ale neuvěřitelně protáhl; Kasparov vyhrál ve 32., 47. a 48. partii, po které již do zápasu zasáhl prezident FIDE F. Campomanes. Ten přikročil k hlasování o dalším vývoji zápasu na nátlak sovětské šachové federace, zápas za stavu 5 : 3 při 40! remízách pro Karpova anuloval a vyhlásil zápas opakovaný s pozměněním pravidel. Zavedením nového systému se také předešlo úplnému vyčerpání velmistrů, jak tomu bylo například v případě Karpova.

Nové vydání nejdelšího zápasu o titul mistra světa se uskutečnilo r. 1985 opět v Moskvě. Kasparov absolvoval tři přípravné zápasy proti R. Hübnerovi, U. Anderssonovi⁵⁰⁾ a J. Timmanovi. Jediný Timman byl tehdy schopný Kasparova alespoň jednou porazit. Kasparov přišel poučen a zápas již měl zcela jiný charakter. Garri hrál zajímavé šachy a nakonec se mu jeho sen vyplnil, když Karpova porazil 13 : 11. Tím se stal i nejmladším mistrem světa. Garri však musel podle pravidel hned r. 1986 čerstvě nabytý titul v Londýně a Leningradě obhajovat. V přípravném zápase lehce porazil A. Milese⁵¹⁾. Zlehka také dosáhl v zápase s Karpovem už po 16 partiích tříbodového náskoku. Pak ale prohrál třikrát za sebou a jen tak uhrál těsné vítězství 12,5 : 11,5. Během těchto let byly vztahy mezi oběma soupeři velmi napjaté až chladné. Přesto Karpov vyhrál bez větší námahy následující kandidátský cyklus i finále proti A. Sokolovovi, takže se K vs. K r. 1987 v Seville opět utkali, sešli se tedy již ke čtvrtému vzájemnému zápasu během čtyř let. Po 23. partii vedl vyzývatel právě o jeden bod a tehdy se prvně vítězstvím v posledním střetnutí Kasparovovi podařilo zajistit si nerozhodný výsledek a tím si uchovat i titul mistra světa. V této době končí i Kasparovova spolupráce s Nikitinem, neboť Kasparov byl již na takové úrovni, že byl sám sobě dobrým učitelem. K pátému a poslednímu utkání gigantů došlo r. 1990 v New Yorku a Lyonu, zápas byl velmi vyrovnaný a Kasparov vyhrál jen těsně 12,5 : 11,5. Nová šachová dekáda mohla začít. Nový mistr světa začal turnajové scéně dominovat tak jako jeho předchůdci. S velkým náskokem se vždy distancoval od zbylého startovního pole.

Po zhroutilí totalitního režimu v SSSR Kasparov pokoušel štěstí i v politice a v obchodě. Jeho velká marketingová hodnota mu umožnila navázat mnoho nových kontaktů a šachový svět se musel učit, že mistr světa disponuje nejen ohromným tvůrčím potenciálem, nýbrž také mocí, kterou může obměnit trvající struktury. R. 1993 se tedy Kasparov rozhodl proti hlučnému protestu šachového světa sehrát finálový zápas proti N. Shortovi v Londýně pod

vlajkou nově založené mezinárodní šachové organizace PCA, tedy s vyloučením FIDE. Zápas se Shortem vyhrál Kasparov bez námahy 12,5 : 7,5, oficiální titul FIDE ovšem opět připadl Karpovovi za vítězství nad Timmanem. Naposled hájil Kasparov svůj titul v r. 1995 proti Vishwanatanu Anandovi z Indie, jehož v bojovném zápase porazil 10,5 : 7,5. Přes svou rozporuplnou osobnost platí Kasparov stále za nejlepšího hráče světa. Jeho dominantní postavení v šachu již trvá patnáct let. Konkurence však nezahálí a r. 1997 našel Kasparov soupeře v New Yorku, a to sice v superpočítači firmy IBM, který se jmenoval „Deep Blue“. Mistr našel svého přemožitele, prohrál 2,5 : 3,5.

Kasparov se dříve zúčastňoval i mistrovství družstev, dnes již hraje jen v turnajích jednotlivců. Dodnes vyhrává s velkým náskokem superturnaje a také drží absolutní rekord ve výši ELO⁵²⁾ bodů. Mezi šachisty je známý především svými výbornými analytickými schopnostmi a jako autor mnoha novinek v zahájení. Jistou dobu působil jako redaktor časopisu „Šachmaty“ v Baku a jako vtipný publicista. Napsal autobiografii „Schach als Kampf“ (1984), knihu „Ispytanije vreměněm“ (1985), spolu se svým trenérem Nikitinem napsal monografii o scheveningenské variantě sicilské hry (1984) a knihu o druhém a třetím zápase s Karpovem: „Dva matča“1987.

4. Historie šachu v Čechách

V českých zemích se šachy objevily v 11. století díky českým kupcům, kteří je přivezli z Itálie. Další předpokládanou možností mohlo být, že se k nám šachy dostaly z Byzancie, kam se vydávalo mnoho slovanských pohlavářů⁵³⁾ a rytířů, kde se šachy nepochybně vyskytovaly. V roce 1083 daroval český král Vratislav německému knížeti zlatou šachovnici. První literární zmínka o hře šachu u nás se objevuje v latinsky psané legendě o utrpení svatého Vojtěcha z počátku 12. století. Ve 13. století je literární zmínka o šachu v Čechách v kronice Dalimilově. Šachy hrály i dcery králů, například dcera Vratislava Jitka nebo dcera Přemysla Otakara II. Dagmar. Český král Jan Lucemburský obdržel darem při návštěvě se synem Karlem od uherského krále drahocennou soupravu šachů.

Velmi důležité svědectví o českém šachu ze 14. století je zachováno ve staročeských slovnících. Klen Rozkochaný uvádí tyto výrazy: scacus-šach, rebus-králík-král, rexa-královna, militus-rytíř-střelec, rochius-roch-věž, pedus-pěšec a scatabula-šachovnice a říká o těch slovech, že je má od Viléma ze Strakonice⁵⁴⁾.

První česky psanou knihou o šachu byly „Kniežky o šašiech“ od Tomáše Štítného, pocházející ze 14. století. V této knize je zachycena tehdejší šachová terminologie, vysvětlen chod jednotlivých figur a jsou tu i pokyny pro hráče. Ukázka: Dajž to, Jezu Kriste králi,

abychom zde tak v šachy hráli
a potom se do věčné radosti dostali!
Amen.

Sláva šachové hry pokračovala také v husitském období.

Na začátku 19. století se šachy hojně hrávaly po kavárnách. Sám Josef Jungmann napsal do Nejedlého buditelského časopisu „Hlasatel“ nadšený článek o šachu, i když je to volná parafráze úvah Benjamina Franklina „Morals of Chess“⁵⁵⁾.

Ve 30. letech 19. století se scházeli čeští vlastenci v kavárně u Komárků na Starém Ungeltě v Praze a hrávali šachy. Pravidelnými hosty zde byli Palacký, Čelakovský, Tyl, Mácha, Kollár a jiní... Velice známý je úryvek z Čelakovského „Růže stolisté“

Hříčka v koule, šachy, karty
nejmíň muži přísluší
um svůj těmi bav caparty
měr kdo vyšších netuší⁵⁶⁾

Praha se stala důležitým centrem šachové hry. Narodili se tu také někteří velcí hráči. Wilhelm Steinitz, který se později stal prvním mistrem světa, dalším rodákem byl Eduard Löwe, který se narodil 23. 9. 1794, ale se odstěhoval do Londýna, kde zahájil svoji šachovou kariéru. Pravdou ale zůstává, že v roce 1851 startoval jako Čech na prvním mezinárodním turnaji novodobé historie v Londýně, který vyhrál Němec Anderssen. E. Löwe zemřel 25. 2. 1980 v Londýně.

Také se u nás pomalu začaly zakládat různé spolky, ale k prvnímu opravdu významnému založení českého šachového sdružení došlo 20. března 1884. Prvním jeho předsedou se stal sochař Bohuslav Šnirch, který svými trigami⁵⁷⁾ ozdobil Národní divadlo a byl také autorem výtvarného návrhu českých šachových figur, tzv. „klubovek“. Členy šachového spolku byli König⁵⁸⁾, Paclt, Antonín Kvíčala a jeho synovci Jan a Josef Kvíčalové, Dobruský, Moučka, Pilnáček, Levič, Valenta, sochař Popp, přespolní Traxler⁵⁹⁾, Ladislav Vetešník a mnoho dalších. Sídlem Českého spolku šachovního byla nejprve Jedličkova kavárna a od 1. září 1884 se klub přestěhoval do nejznámějšího tehdejšího pražského hotelu „U černého koně“ na Příkopech⁶⁰⁾, ale tam také nezakotvil a ještě několikrát se stěhoval. Z jeho středu také později vyšel první český velmistr Oldřich Duras. Mezi významné hosty spolku patřili například J. Zukertort, Čigorin a Schlechter.

Musíme se také zmínit o tom, že Praha nebyla jediným centrem šachové hry, ale neméně zajímavou historii lze nalézt v lázeňském městě Karlovy Vary. Toto město navštěvovalo ve středověku velmi mnoho hostů a tak nelze zaznamenat, kdy se zde sešla první šachová partie. Roku 1768 zde hrabě Josef Thun na počest přítomné vévodkyně a regentky ze Saska Charlotty Amalie, uspořádal na louce za alejí u Českého sálu šachovou hru se živými figurkami. V pátek 1.7. 1768 provedl zkoušku a v neděli 3.7.1768 sehrál s baronem Josefem Františkem Racknitzem z Drážďan⁶¹⁾ dvě partie.

Koncem minulého století zde byl založen v kavárně Trautwein šachový klub. Ustavující schůze proběhla dne 5.12.1899 v restauraci Goldener Baum. Šachový klub měl 16 členů a hlavním organizátorem se stal zakladatel Viktor Tietz. Během dvou let se počet členů zdvojnásobil. Po nějaké době začal Karlsbader Schachklub pořádat různé zápasy. 31.7.-12.8.1901 se uskutečnil zápas mezi dvěma vídeňskými mistry, Adolfem Albinem a Georgem Marcem, za stavu 6:4 zvítězil Marco. V roce 1902 se ve dnech 2.6.-25.6. střetli v Lázeňském domě v zápase na 14 partií přední světoví hráči Karl Schlechter a David Janowski. Schlechter zvítězil po 10 partiích 7,5:2,5. Poté se v Karlových Varech odehrála spousta jiných zajímavých zápasů. První mezinárodní turnaj se tam konal od 19.8.-18.9. 1907, který organizoval Viktor Tietz. Zúčastnilo se 21 hráčů z 8 zemí a vítězem se stal Akiba Rubinstein⁶²⁾

Nyní vás seznámíme s prvními nejlepšími šachisty v české zemi.

Věra Menčíková se narodila 16. února 1906 v Moskvě, kde také prožila své dětství. Její rodiče pocházeli z různých států, její otec byl Čech a maminka byla Angličanka. V devíti letech ji tatínek zasvětil do tajů šachové hry. Šachy se jí velmi líbily, ale měla i jiné „koníčky“. Velmi ráda četla, milovala literaturu, jejím nejoblíbenějším autorem byl A. P. Čechov, dále hudbu, malířství a divadlo. V roce 1920 začíná navštěvovat školní šachový kroužek a startuje jako jediná dívka ve školním turnaji. V konkurenci spolužáků a učitelů se dělí o 2.-3. místo a tímto turnajem se v ní probudil zdravý sportovní duch.

Po první světové válce se otec vrátil do Čech a matka s Věrou a její sestrou Olgou se stěhují na jaře 1921 do Anglie, kde nachází nový domov u babičky v Hastingsu. V roce 1923 se stává členkou slavného šachového klubu. Na podzim 1923 přijíždí do přímořských lázní maďarský velmistr Géza Maroczy, který se velmi zasloužil o šachový vývoj mladé talentované hráčky, protože ta velmi bystře poslouchala jeho přednášky. Sama potom intenzivně trénovala zahájení. Vzhledem k tomu, že měla československé státní občanství, nemohla se v té době zúčastňovat každoročního mistrovství Velké Británie žen, proto také sehrála spousty otevřených turnajů. V roce 1927 se v Londýně uskutečňuje I. Mistrovství světa žen. Věra Menčíková dociluje 10 a 1/2 bodů z 11 možných a stává se tak mistryní světa. Pak vítězila suverénně v jednom ženském šampionátě za druhým, v Hamburku v roce 1930, v Praze v roce 1931, ve Folkestone v roce 1933, ve Varšavě v roce 1935, ve Stockholmu v roce 1937 a v Buenos Aires v roce 1939. Během těchto let se stala sedminásobnou mistryní světa a ze 101 partií prohrála pouze 4 partie.

Velkou senzaci způsobilo v roce 1929 pozvání na velmistrovský turnaj do Karlových Varů, kterého se zúčastnila světová šachová špička v podání J. R. Capablancy, A. Nimcoviče, M. Euwe, S. Tartakowera, A. Rubinsteina a dalších. Zde se jí podařilo porazit několik významných hráčů, mezi které patřil i pátý mistr světa M. Euwe. S tímto hráčem měla i aktivní skóre partií, které s ním sehrála, a to dvě výhry, jednu prohru a jednu remízu.

V říjnu 1937 se provdala za R. Stevenzona, sekretáře Britské šachové federace a bohatého mecenáše ženských turnajů. Ten zemřel v únoru 1943 a od té doby žila se svou matkou a sestrou v nevelkém starším domě se zahradou a malým protiletectvým krytem, ale rodina se spíše před nálety ukrývala v domě. V noci 27. července 1944 dostal dům přímý zásah při náhodném zásahu německé rakety v londýnské čtvrti Holborn. Celá rodina zahynula v troskách domu, ironií osudu pouze kryt v zahradě zůstal nepoškozen. Věra Menčíková zemřela ve věku 38 let a legendární Michail Botvinnik po její smrti pronesl: „Tuto tragédii by si měl připomínat

šachový svět, aby společně se všemi lidmi dobré vůle nedopustil vznik nové, ještě strašnější války. Milý obraz mistryně světa Věry Menčíkové, její tvůrčí výsledky a turnajové úspěchy zanechávají hlubokou stopu v šachovém umění.“

Oldřich Duras se narodil 30. října 1882 v Humnech u Slaného ve starousedlé rolnické rodině s dlouhou rodovou tradicí. Jeho otec doplatil na důvěřivost lidem, ztratil majetek a tak se v roce 1890 rodina přestěhovala do Prahy. Tam otec dostal místo v pojišťovně. Jeho rodina se těžko probíjela špatnou finanční situací, a tak právě Duras platil konzervatorní studia mladší sestry Boženy. Božena Durasová, žačka O. Sklenářové-Malé, v letech 1907-1920 se stala pak první herečkou Velké operety Městského divadla na Vinohradech. Za manžela si vzala slavného sochaře Jana Štursu.

Duras sám studoval na gymnáziu v Truhlářské ulici, a potom obchodní školu. V roce 1899 vstoupil do Českého spolku šachovního a zcela propadl tichému kouzlu šachových figurek. Rád hrával v klubovně spolku v kavárně Union na nároží Národní třídy a Perštýna. Za tři roky se již dostal na první místo spolku i v našem šachu. V roce 1901 porazil básníka Viktora Dyka, předního člena spolku, v poměru 5:3 bez jediné remízy. V roce 1903 byl nominován jako nejlepší český šachista na turnaj do holandského Hilversumu., kde Duras skončil na druhém místě a vstoupil tak do mezinárodní šachové arény. Pak přišla ještě úspěšná vystoupení v Koburgu 1904, Scheveningenu 1905 a v roce 1905 vyhrál společně s Rubinsteinem hlavní turnaj v Barmenu a získal tak titul mistra. Po návratu dostal v Českém šachovém spolku zlaté hodinky s diamantovým přívěskem jako dar veřejnosti. V letech 1905 - 1914 byl vítaným účastníkem mezinárodních turnajů. Roku 1908 vyhrál společně s Rubinsteinem a Schlechterem velký mezinárodní turnaj ve Vídni a potom mezinárodní turnaj v Praze.

Duras během své poměrně krátké šachové dráhy sehrál 607 partií se ziskem 413,5 bodu, což je 68,1%. Světová válka přerušila nadobro jeho šachovou dráhu. Později se oženil, měl dva syny a jeho manželka trvala na spolehlivějším zabezpečení rodiny, než byly šachy. Vstoupil proto do státní služby a mezi šachisty se ukazoval jen zřídka. Duras se chtěl k šachu ještě vrátit, protože dostal pozvání na mezinárodní turnaj v Moskvě v roce 1925. Požádal o mimořádnou půlroční dovolenou na přípravu, ale ta byla zamítnuta. Ještě v letech 1922-1931 řídil šachovou rubriku v Českém slově. Zemřel 5. ledna 1957.

5. Historie klatovského šachu

Jak se vůbec šachy dostaly do Klatov? Bystrý návštěvník si jistě povšimne toho, že ve znaku města je zobrazena šachovnice. K té se váže pověst, že kníže Oldřich hrál při návštěvě města s klatovským primátorem šachy, třikrát, vždy o zlatý peníz, a pokaždé prohrál. Na památku tohoto vítězství povolil kníže Oldřich Klatovům, aby si dali do znaku šachovnicové pole s velkými písmeny W. K. Č., tj. Woldřich, kníže české. Ještě dnes mají Klatovy k šachům zvláštní vztah, neboť mají obě věže, jak bílou, tak černou⁶³).

Klub šachistů v Klatovech byl založen v sobotu 3. 12. 1921 při ustavující schůzi, která se konala téhož dne o páté hodině odpolední v kavárně Slavii. Hlavní zásluhu na tom měl Ing. Václav Střebský, ředitel střední hospodářské školy v Klatovech, Jan Fifka, rada vrchního zemského soudu v Klatovech a Ing. Ferdinand Vitáček, velkostatkář v Novém Čestíně. Spolu s dalšími zakladateli měl klub dohromady 30 členů. Následně byl také ustaven výbor klubu: předsedou se stal Ing. V. Střebský, místopředsedou Jan Fifka, jednatelem Jaromír Peters, pokladníkem Max Bloch sen., zapisovatelem Arnošt Schleissner a pořadatelem Ing. Richard Hahn. Sídlem klubu byla zvolena kavárna Slavie, kde byl posléze vystaven přihlašovací list, aby se zde každý, kdo se chtěl stát členem klubu, mohl zapsat. Členské příspěvky byly prozatímne stanoveny pro činné členy měsíčně 2 Kčs, pro studující 1 Kčs⁶⁴).

První klubový turnaj byl hran od 5. 10. 1922 do 31. 12. 1922, hrálo v něm 22 hráčů a jeho vítězem se stal s 19,5 body Alois Penk. Druhý skončil Bedřich Kalivoda⁶⁵) se 17 body a třetí byl Ing. R. Hahn s 16,5 body. První meziklubový zápas byl sehrán s klubem dělnických šachistů z Plzně. Hran byl 3. 6. 1923 v kavárně Slavii a Klatovy v něm vyhrály 8 : 6. V následujících letech Klatovy sehrály ještě mnoho meziklubových či přátelských utkání. Nejčastěji jim byla soupeřem družstva z Plzně, Nýrska, Přeštic, Sušice, v 60. letech byly častokrát hrány zápasy se studenty nebo s vojáky. První simultánku pořádal klub 16. 2. 1924. Do Klatov byl pozván pan Antonín Arnold z Prahy. Hrál současně s 20 hráči, z nichž po 2 a tři čtvrtě hodině 17 porazil, s dvěma remizoval (Ing. Hahn a Patera) a s jedním prohrál (Antonín Drudík). Pak hrál dvě partie naslepo s nejsilnějšími hráči, které v půl hodině oba porazil. První klubové foto pochází ze zápasu s klubem šachistů Čechie z Plzně. Tento zápas byl sehrán v srpnu 1924 v kavárně Slavii v Klatovech a skončil pro domácí vítězně výsledkem 6 : 2. První zaznamenaný bleskový turnaj se pořádal v kavárně Slavii dne 12. 3. 1930 v 8 hodin večer, zúčastnilo se ho celkem 13 hráčů a vyhrál ho řídící učitel Antonín Soukup s 10,5 body. Dalšími nejúspěšnějšími se stali úředník Novák a komisař Dr. Veselý s 10 body. Během let se samozřejmě v Klatovech

sehrálo ještě mnoho klubových a bleskových turnajů; jejich vítěze najde čtenář v přiložené tabulce.

Významnou osobnost hostily Klatovy 18. 3. 1931. Přijel nejlepší český hráč - tehdy 22 letý mistr Salo Flohr. Proti němu v simultánce zasedlo 33 protivníků. Četné obecnostvo se zájmem sledovalo jak mladičkový mistr skrovný zjevem i chováním, ale velký svým uměním potřel v pravém slova smyslu početné mužstvo klatovských. Za 4 hodiny vyhrál všechny partie. Neméně slavný host zavítal do Klatov ve čtvrtek 17. 3. 1932. Velmistr Bogoljubov rozehráł v hotelu Bílá Růže simultánku proti 51 hráčům. Po 4 a půl hodinách hry docílil výsledku 44,5 : 6,5, přičemž jednu partii s Dr. Terebou z Plánice sehrál naslepo! Klatovští hráči sebrali velmistrovi 3,5 bodu.

Následující rok postoupilo družstvo Klatov z turnaje klubů II. třídy - jih Západočeské župy do I. třídy Západočeské župy. V prvním utkání v sobotu 8. 4. 1933 vyhrály Klatovy s Přešticemi 3,5 : 2,5; v druhém utkání porazily Klatovy v neděli 9. 4. 1933 Dobřany vysoko 5,5 : 0,5; ve třetím utkání v sobotu 22. 4. 1933 skončil boj Klatov s Nepomukem nerozhodně 3 : 3. Klatovy se tak s dvěma vítězstvími a jednou remízou umístily na prvním místě.

Významné události se zúčastnili někteří klatovští šachisté v sobotu 19. 11. 1933 v Měšťanské besedě v Plzni. Proti 50 hráčům zde v simultánce nastoupil úřadující mistr světa Alexandr Aljechin. Po 7 hodinové hře zvítězil v 34 partiích, 13 remizoval a 3 prohrál. Z klatovských remizovali Ing. Náměstek a Dr. Reiss, mimo to hráli z Klatov ještě Dr. Fifka, Kuchař a Roller. Samotné Klatovy uvítali 9. 11. 1934 již podruhé mistra Flohra. V 8 hodin byla u Bílé Růže zahájena simultánka se 30 hráči a nad mistrem vyhrál jediný p. Chroust. Ve čtvrtek 6. 2. 1936 přijel do Klatov další český šachový mistr světového formátu. Karel Opočenský nejprve pohovořil o oblíbenosti šachu v Sovětském svazu a o zápase Mistrovství světa Aljechin - Euwe, poté sehrál v Živnobesedě simultánku proti 23 hráčům. Po třech hodinách hry v 18 partiích zvítězil, 2 remizoval a ve třech odešel poražen. Podruhé navštívil K. Opočenský Klatovy 15. 10. 1936. Sehrál simultánku s 21 hráči a vyhrál 18 : 3. K tomu opět připojil zajímavé povídání o turnajích v Moskvě a v Nottinghamu. 23. 4. 1937 se uskutečnila simultánka mistra Flohra v Nýrsku, již se zúčastnilo také 7 klatovských šachistů. Flohr sehrál simultánku proti 43 hráčům a jen jednou prohrál a dvakrát remizoval. Za Klatovy vyhrál Kurt Wiener (za pomoci V. Hameta) a remizoval Ing. Náměstek. Již potřetí zajel do Klatov mistr Opočenský. Dne 24. 2. 1938 měl u Bílé Růže nejprve přednášku, poté následovala simultánka s 25 hráči s výsledkem 21,5 : 3,5 pro Opočenského.

A přidejme také jednu historku ze zábavného šachového večírku uspořádaného 26. 10. 1939: „Ze svých bohatých válečných zkušeností vylovil pan Drudík (mimočodem také občas

dopisoval do kroniky) také historku šachovou, při jejímž vyprávění přecházel mráz po těle, když pohnutými slovy líčil, jak za vřavy bitevní nepřátelské koule kosily jeho figury, takže ne a ne dokončiti partii, kterou právě vyhrával“...

Roku 1943, sehrál Aljechin simultánku v Plzni a z klatovských hráčů nastoupili také Kuchař a Čermák, oba však své partie prohráli.

Dne 5. 5. 1945 byly Klatovy osvobozeny americkou armádou. Při střelbě u bývalého Kreisleitungu padl zákeřnou ranou člen klatovského Klubu šachistů p. Franěk a nedočkal se příchodu amerických tanků.

V poválečné době zůstal šachový klub v Klatovech velmi aktivní. Na jaře 1947 byl na návrh člena výboru klubu p. Michla uspořádán 1. turnaj o mistrovství města Klatov. O spolupráci byl požádán Městský národní výbor, ROH a okresní osvětová komise. Turnaj se konal pod záštitou MNV, který věnoval pohár pro vítěze. Osvětová komise věnovala knihu a bohužel ROH tento turnaj ignorovala. Turnaje se zúčastnilo 36 hráčů, z toho 11 nebylo členy klatovského klubu. Mistrem Klatov pro rok 1947 se stal p. Tichý, svobodný aspirant z Rakouska.

23. 3. 1948 zasáhla klub smutná zpráva v podobě nenadálé smrti Antonína Drudíka, účetního ředitele městského důchodu v Klatovech. Na jeho počest byl každoročně pořádán Drudíkův memoriál. První memoriál se hrál ve dnech 4. 4. - 6. 6. 1951 a vyhrál ho p. Čermák. Mezitím proběhla dne 24. 11. 1948 v Klatovech přednáška a simultánka Čeňka Kottnauera. Mistr sehrál simultánku s 25 hráči, přičemž dvakrát prohrál a jednou remizoval. V této době proběhla i změna názvu klatovského klubu, když v krajském přeboru ROH 1952 vystupovaly Klatovy pod názvem Keramostroj. Další významnou změnou se stalo pořádání 1. polofinále mistrovství ČSR žen v Klatovech. Na počest této významné události byl uspořádán 1. 7. 1953 smíšený bleskový turnaj, jehož vítězem se stal p. Hurt. Nejlepší žena, pí. Feřteková, se umístila na 5. - 6. místě. Další simultánku si mohli fanoušci královské hry v Klatovech zahrát 24. 4. 1954 s mistrem Pithartem⁶⁶). Nejdříve sehrál 3 partie naslepo, z nichž 2 vyhrál a druhý den nastoupil proti 39 hráčům, když 9 partií remizoval a ve čtyřech odešel poražen.

Od roku 1955 do roku 1960 nebyly vedeny zápisy o činnosti z důvodu zaneprázdnění a nemoci dosavadního kronikáře. Činnost klubu ale byla velmi intenzivní, mimo jiné pořádal i množství vyšších soutěží, např. polofinále žen ČSR, čtvrtfinále mužů ČSR a polofinále dorostu ČSR. V roce 1960 měla činnost klubu zcela výjimečný ráz, neboť se zároveň konaly akce v rámci jubilejních oslav 700 let trvání města Klatov. Až do 23. 5. 1960 se pak činnost klubu vyvíjela plynule. Poté však byla přerušena náhlou výpovědí z dosavadní hrací místnosti ZK Kozak, a proto se klub musel přesunout jinam. Do listopadu se hrálo na chodbě sokolovny, pak byla získána nevyhovující hrací místnost v ZK Leninových závodů v Klatovech.

Rok 1961 byl rokem 40. výročí založení klubu. Předsedou klubu, později šachového oddílu TJ byli od roku 1921: Ing. Střebský, Miroslav Hrdlička - ředitel školy v Klatovech, Stanislav Jindřich Michl - malíř pokojů, Alois Hladil - vedoucí montér Klatovských strojírén, Eduard Štěrba - vrchní účetní v Pramenu n. p. v Klatovech, Josef Babka - zaměstnanec Leninových závodů n. p. v Klatovech. Rok 1961 s sebou přinesl oslavy, ale také vzpomínky na jednoho z nejlepších klatovských šachistů vůbec. V neděli 5. 3. 1961 totiž zemřel řídicí učitel ve výslužbě Antonín Soukup⁶⁷⁾. Po rezignaci Josefa Babky nastoupil v srpnu 1961 do funkce předsedy oddílu František Sobotka - promováný filolog ve výslužbě, zároveň se stává kronikářem. Počátkem roku 1962 opustil klub svoji dosavadní hrací místnost a přesunul se do Rudého koutku na klatovském nádraží, kde měl oproti minulému působišti výborné podmínky. Šachisté se zde scházeli pravidelně ve čtvrtek večer a v neděli dopoledne. 15. 12. 1963 byl na výroční členské schůzi potvrzen ve funkci předsedy a kronikáře F. Sobotka.

V sobotu 20. 11. 1965 uspořádala okresní sekce OV ČSTV ve spolupráci s klatovským oddílem simultánku s mezinárodním mistrem a československým olympionikem Lubomírem Kaválkem⁶⁸⁾ z Prahy. Ten v 26 partiích odešel dvakrát poražen a dvakrát také remizoval. Předtím ještě hráčům vyprávěl o svých zážitcích, setkáních s význačnými šachisty světa a o šachové olympiádě v Izraeli⁶⁹⁾. Téhož roku byl v prosinci na výroční schůzi zvolen nový výbor, jehož předsedou se stal Arnošt Čermák. K 1. 1. 1966 byl oddíl vypovězen z Rudého koutku na vlakovém nádraží a činnost klubu se rozhodnutím TJ přenesla do sokolovny, kde se v kanceláři TJ hrálo jednou týdně a to ve středu večer, chyběla bohužel možnost hrát v neděli dopoledne, kdy chodívali hrát žáci. Potom, co se uzdravil, byl v tomto roce opět zvolen předsedou F. Sobotka.

V 2. polovině roku 1967 přebírá vedení kroniky Ing. Jaromír Novák, protože kronikář František Sobotka koncem roku onemocněl a následně 10. 2. 1968 skonal ve věku 72 let. Klatovští šachisté na něj vzpomínali nejen jako na středoškolského profesora, ale především jako na ruského legionáře a protifašistického bojovníka trpícího za války v koncentračním táboře a po válce trpícího šikanováním v době kultu osobnosti.

V letech 1969 – 1983 bohužel nebyla kronika vedena. Jedinou poznámku jsme našli z 1. 11. 1973, kdy v malém sále sokolovny hrál s 32 hráči simultánku velmistr Tukmakov⁷⁰⁾. Utrpěl dvě prohry a pětkrát remizoval. Zapisování kroniky si roku 1984 vzal na starost JUDr. Ladislav Jindřich. K 1. 1. 1984 měl šachový oddíl TJ Klatovy 46 členů. Ve výboru zasedalo jeho 10 členů, předsedou byl Alois Hladil (roč. 1914). Klatovy měly také družstvo, které hrálo nejvyšší soutěž v korespondenčním šachu. To se roku 1984 umístilo v I. celostátní lize na 8. místě.

Dne 26. 11. 1984 se v KD Družba konala simultánka na 39 šachovnicích s velmistrem Wolfgangem Uhlmannem⁷¹⁾. Po pětihodinovém boji velmistr 30 partií vyhrál, 4 remizoval a 5 jich prohrál. Další rok se 11. 11. v KD Družba konala simultánka velmistra Milorada Kučzeviče z Jugoslávie proti 31 soupeřům. Mistr odešel jednou poražen a pětkrát remizoval. Téhož roku byl na výroční schůzi ze dne 6. 12. potvrzen ve funkci předsedy klubu Alois Hladil. Rok co rok se v Klatovech konaly oddílové přebory, bleskové turnaje a také tradiční Matoušův memoriál.

7. 11. 1988 zavítal do Klatov sovětský mistr Alexandr Vaulin. V sokolovně nastoupil proti 25 hráčům z klatovského okresu a získal 22,5 bodu. Za rok, 13. 11. 1989, přijel do Klatov další sovětský mistr Oleg Borisovič Kozlov ze Sverdlovska. Proti 15 účastníkům simultánky vyhrál dvanáctkrát, jednou remizoval a dvakrát prohrál.

Velká událost se stala na výroční členské schůzi oddílu 30. 11. 1990. Vytvořil se nový šachový oddíl ČSAD Klatovy, do kterého přešlo z TJ Klatovy celkem 14 osob. Mimo jiné zde byl zvolen i nový výbor TJ Klatovy opět s předsedou Aloisem Hladilem. V letech 1991 – 92 postoupilo družstvo TJ Klatovy z II. divize skupiny C do I. divize, družstvo ČSAD Klatovy skončilo v konkurenci 10 družstev na pátém místě. Poslední zápis druhé části kroniky pochází ze dne 17. 10. 1992 při 8. ročníku Matoušova memoriálu, jehož vítězem se stal Jan Bílek z Bolevce Plzeň ziskem 17,5 bodů z 19 partií.

Od roku 1993 jsou Klatovy známé také tím, že se zde koná každoročně šachový turnaj „O Pohár města Klatov“. Družstvo Šachklubu Sokola Klatovy se v sezóně 1996/1997 umístilo na prvním místě v I. šachové divizi, a tak postoupilo do 2. šachové ligy, ve které si vede velmi úspěšně. Do soutěží v sezóně 1999/2000 nastoupily Klatovy hned se čtyřmi družstvy.

Nyní se zmíníme o nejlepších hráčích, kteří navštívili naše město:

Jefim Bogoljubov se narodil 14. dubna 1889 v Kyjevě. Nejlepšího výsledku dosáhl roku 1925, když ve velkém mezinárodním turnaji v Moskvě skončil na 1. místě před Laskerem a Capablancou. Poté zvítězil v Berlíně roku 1926, v Hamburku roku 1927, v Kissingenu roku 1928 před Capablancou. Bogo, jak mu říkali, byl ve světovém žebříčku tehdy na třetím místě, za Aljechinem a Capablancou. Roku 1929 prohrál zápas o titul mistra světa s Aljechinem 5:11 a v roce 1934 podlehl opět Aljechinovi 3:8. Ve třicátých letech Bogo pomalu, ale jistě klesá ze světové špičky do průměru. Zemřel 18. června 1952 v Tribergu v Německu.

Karel Opočenský se narodil 7. února 1892 v Praze. Je považován snad za největšího přirozeného šachového talenta, jaký u nás kdy byl. Opo, jak mu říkali, však nebyl vědcem, měl raději život než životosprávu. Proto nedosáhl těch nejvyšších šachových met, i když na to určitě měl. Čtyřikrát byl přeborníkem, a to v letech 1927, 1930, 1938 a 1944. Reprezentoval Československo téměř na všech šachových olympiádách před druhou světovou válkou.

Největším jeho úspěchem se pro něj stala olympiáda ve Folkestone v roce 1933, kde dosáhl fantastického výsledku 12,5 bodu ze 14 partií a výrazně tak přispěl k tehdejšímu druhému místu Československa. Karel Opočenský byl náš jediný šachista, kterému se podařilo porazit úřadujícího mistra světa Aljehina. Byl aktivně činný až do konce svého života. Zemřel v listopadu 1976 v Praze.

Salo Flohr se narodil 21. listopadu 1908 v ruském Groděnku. V jeho dětských letech se rodina přestěhovala do Prahy a on zcela zapadl do silného pražského šachového prostředí. Později se mu šachy staly jak zábavou tak i obživou. Druhé místo v mezinárodním turnaji v Rogašské Slatině v roce 1929 ho vyneslo do mezinárodní šachové arény. V roce 1930 vedl československé mužstvo na olympiádě v Hamburku a potom na všech olympiádách před 2. světovou válkou. Ve 30. letech se mu velmi dařilo a probojoval se mezi nejsilnější šachisty, ve více mezinárodních turnajích skončil dokonce před mistry jako byli Aljehin nebo Botvinnik.

V roce 1938 přijel do Prahy Aljehin a podepsal s Flohrem dohodu o zápas o titul mistra světa, který se měl hrát v roce 1939 v Československu. Podepsání dohody byla již hotová věc a veřejnost se těšila na tento velkolepý zápas, ale potom všechno zmařil Mnichov a obsazení Československa a Salo Flohr tak musel z rasových důvodů emigrovat. Rozhodl se pro Sovětský svaz, kde pokračoval se svojí šachovou kariérou. Bohužel k zápasu Flohr-Aljehin nikdy nedošlo.

6. Šachové historky⁷²⁾

- 1) Dilaram byla ženou arabského vezíra, velkého přívržence hry v šachy. Jeho vášní však bylo, že se velmi rád vsázel. Rád si zahrál na panovníkově dvoře šachy o peníze. Jednou naproti němu usedl za šachovnici velmi dobrý soupeř a vezír postupně prohrával celý svůj majetek. Když už neměl, co by více vsadil, obětoval to nejdražší, co v životě měl, svoji krásnou ženu. Krasavice s hrůzou pozorovala, jaký je vývoj partie. Zdálo se, že manžel stojí před neodvratným matem. Vtom pošeptala krasavice: „Můj pane, místo mne obětuj oba ruchy!“ A skutečně, v několika tazích neopatrný vezír dal svému soupeři mat. Tím zachránil svoji krásnou ženu. O Dilaram byla poté napsána řada básní a eposů.
- 2) V době kampaně před prezidentskými volbami ve Francii v roce 1965 bylo v jedněch francouzských novinách uveřejněno toto konstatování: „...Volební šachovnice je již připravena ke hře. Král slavnostně zaujal své místo. Protivníci jsou také připraveni. Předpokládají, více než kdykoli předtím, že se jim podaří přinutit ho alespoň k druhému kolu. Hry se zúčastní tři figury a několik pěšáků, z nichž pouze jeden může překvapit. Hlavní figurou je Charles de Gaulle...“
- 3) Příběh z druhé poloviny 11. století: Robert a Jindřich, synové Viléma Dobyvatele, anglického krále a normandského knížete, vykonali návštěvu u francouzského krále Filipa I. Při této slavnostní návštěvě zasedli hosté k partii šachů se synem hostitele, Ludvíkem. Při hře došlo ke sporu, když Ludvík urazil Jindřicha. Ten udeřil následníka trůnu šachovnicí po hlavě a jistě by ho byl zabil, kdyby tomu byl nezabránil jeho bratr. Ze sporu se nakonec vyvinula válka, tentokrát opravdová. Urážka při šachové partii stačila jako záminka k napadení Francie. Vilém Dobyvatel a jeho synové udeřili ozbrojenou silou na francouzskou půdu a po dobytí Normandie se dostali až k branám Paříže.
- 4) Pověst praví, že velkým stoupencem šachů byl francouzský panovník Karel Veliký, který tuto hru na svém dvoře velice podporoval. V proslulé „Písni o Rolandovi“ je o tom zmínka: „...Císař sedí ve velkém sadu, u něho Roland a Olivier. Na bílé hedvábné koberece zasedli rytíři, nejstarší a nejmoudřejší hrají pro zábavu kostky a šachy...“
- 5) Panovník, který zrovna šachům moc nefandil byl král Ludvík IV. Svatý. V muzeu Cluny v Paříži jsou uloženy mistrovsky vyrobené šachy ze zlata, stříbra a křišťálu tohoto krále. To mu však nevadilo vydat v roce 1254 dekret, jímž tuto hru zakazoval.

- 6) Církev a šachy: Církevní reformátor Martin Luther míval pozoruhodnou touhu. Celý život snil o tom, že si pořídí šachy ze zlata a stříbra. Český reformátor Jan Hus zamlada hrával šachy, ale později tuto hru zakazoval. V jednom z dopisů (v roce 1414) přiznává, že před svým vysvěcením na kněze promarnil hrou v šachy mnoho času a že se při ní dal nejednou stihnout k hněvu nebo k němu vyprovokoval své spoluhráče. Většina papežů a biskupů hru v šachy odsuzovala, protože ji srovnávala s hazardními hrami. Výjimkou byl papež Lev XIII., který hrál šachy přímo vášnivě. Měl svého stálého partnera, mnicha popudlivého charakteru, který se při prohře vztekal. Anekdota vypráví, že když se mnich příliš zlobil, papež hru přerušil a udělil mu krátkou lekci o ctnosti, křesťanské pokoře a potřebě sebeovládání.
- 7) Je známo, že car Ivan IV. Hrozný zemřel neočekávaně při šachové partii. Z různých verzí o posledních chvílích carova života nejdělejší působí zpráva anglického vyslance, který právě v tu dobu přebýval v Moskvě. Ten píše, že když Ivan Hrozný cítil, že je mu velmi špatně, rozkázal, aby mu přinesli šachový stůl, a sám si začal rozestavovat figurky. Všechny figurky již stály na svých místech, jenom postavit krále už nedokázal, skosila ho přitom mrtvice. Na dvoře Ivana Hrozného se šachy hrávaly často. Car zval na šachovou partii i přední osobnosti tehdejšího politického života Ruska, jako například Borise Godunova nebo knížete Bělského. Když měl dobrou náladu, učil pravidlům šachové hry také svého důvěrníka Mulatu Skuratova, člověka z nejnižších vrstev, a to ovšem byl podle tehdejších měřítek přestupek dvorních mravů. Hra v šachy se totiž pěstovala pouze v nejužším panovníkově kruhu a k šachovnici nebyli připouštěni lidé nešlechtického původu.
- 8) Napoleon navzdory všeobecně rozšířené fámě nebyl dobrým šachistou. Ještě jako poručík dělostřelectva býval častým hostem v Café de la Régence v Paříži a vysedával tam za šachovnicí. Dosud se uchoval stůl, u něhož hrával. Hrával odvážně, hledal neobvyklá řešení a náramně se při tom rozčiloval. Když prohrál, často se neovládl, vyhodil šachovnici, rozházel figurky. Trápilo ho, že není schopen zvládnout šachy jako mistr. Známý je jeho výrok o šachách, že „jako hra jsou těžké a jako věda a umění jsou málo vážné“. Nicméně ho šachy pořád přitahovaly. Když dosáhl vrcholu své kariéry, přestal je hrát, zabíraly příliš mnoho času. Dal přednost rychlé dámě a na ní se učil bojové taktice. Když se však později ocitl na ostrově sv. Heleny ve vyhnanství, začal tam šachy zase často hrát. Hrál a netušil, co v sobě skrývají. Jejich tajemství bylo odhaleno až o mnoho let později po jeho smrti. V roce 1933 byla uspořádána výstava památek po Napoleonovi ve Slavkově a tam se

mezi exponáty objevily i ony šachy ze slonoviny, vykládané perletí. Vyrobili je císařovi přátelé a do figur ukryli plán útěku z ostrova. Tyto šachy jako dar měl doručit Napoleonovi jeden z důvěryhodných důstojníků, ten však cestou na lodi zemřel, takže šachy odevzdala vyhnanci jiná osoba, která neznala jejich tajné poslání. Napoleon šachy přijal, měl je až do smrti a odkázal je svému synovi. Jejich majitelé se měnili, až se šachy dostaly na výstavu.

- 9)** Šachy hrávali nejen králové, ale i ti, kteří svrhávali krále z trůnu. Marat a Robespierre, tribuni Velké francouzské revoluce, velmi rádi sedávali za šachovnicí. Možná, že právě v jejich hlavách se zrodil nápad na změnu názvů šachových figur. Především měl být odstraněn „král“ a nahrazen „svobodou“. O Robespierrovi se vypravuje, že když jednou prohrál v šachách, musel souhlasit s tím, že bude propuštěn z vězení jeden markýz odsouzený ke stětí gilotinou. Zvítězila nad ním mladá žena, která se v mužském přestrojení objevila v kavárně Régence a vyjádřila touhu změřit síly s revolucionářem, v této hře údajně neporazitelným. Když Robespierre dostal dvakrát mat, poznamenal, že se zapomnělo dohodnout, oč se hraje. „V sázce je lidský život“, odpověděl tajemný partner, „vy jste prohrál, prosím tedy, abyste podepsal.“ A podepsal rozkaz, podle něhož má být propuštěn z vězení aristokrat de Meruy. „Kdo jste, mladíku?“ zeptal se Robespierre, překvapen smělou žádostí. „Jsem jeho nevěsta,“ zněla odpověď. Láska, jak známo, zmůže mnoho.
- 10)** Hře v šachy se nevyhýbal ani proslulý český pedagog, reformátor, filosof, spisovatel a politik Jan Ámos Komenský. Když mu požár zničil majetek, litoval nejvíce (píše o tom kněz Libelius Naffra) ztráty cenných rukopisů a „šachových instrumentů“.
- 11)** Benjamin Franklin, americký vědec a politik, doporučoval, jak známo, šachovou hru jako výborný prostředek výchovy mládeže k sebeovládání, ke schopnosti se soustředit, k vytváření životního stylu. Rozhodně zdůrazňoval, že šachy jsou nejen zábavou, ale také faktorem, který v člověku podporuje rozvoj mnoha prospěšných psychických schopností potřebných pro každodenní práci a existenci. Franklin je autorem první americké knihy o šachách, cenné bystrými postřehy o podstatě šachů a o jejich vlivu na společnost. Sám nebyl silným hráčem, ani šachové turnaje nevyhledával, spokojil se hrou u domácího krbu.
- 12)** Šachy hrávali také zakladatelé a teoretikové socialismu, například Karel Marx a Vladimír Iljič Lenin. Ve vzpomínkách na Karla Marxe je zmínka, že často hrával šachy se svou upřímnou přítelkyní Helenou Demuthovou. Zvláště mnoho času věnoval Marx šachu, když byl v nucené londýnské emigraci. V pamětech Viléma Liebknechta, jedné z čelných postav německého dělnického hnutí, jsou velmi vtipně popsány epizody ze šachových bitev, které vybojoval Karel Marx. Velmi prý se zlobil, když prohrál, a okamžitě žádal odvetu. Jednoho

dne Marx oznámil, že vymyslel nové senzační otevření hry, a když po několika začátečních vítězstvích dostal od Liebknechta mat, žádal, aby se v boji pokračovalo hned druhého dne zrána. První vítězství mu dodalo výbornou náladu, ale potom zase prohrál. Zvážněl, soustředil se a opět vyhrál. A tak zápas pokračoval s různými výsledky po celý den až do půlnoci. Když konečně Liebknecht dvakrát za sebou vyhrál a vstal od hry, protože si myslel, že už utkání skončilo, Marx se ještě pokoušel ho zadržet, až teprve jeho žena uzavřela a zakončila tento šachový maratón.

- 13)** Francouzští spisovatelé, racionalisté v čele s Voltairem, Diderotem a Rousseauem, měli k šachům pozitivní vztah. Rádi je hráli, i když se jim nepodařilo dosáhnout v nich pozoruhodných úspěchů. André Maurois v monografii o Voltairovi má tuto scénu: „... Otec Adam, skvělý šachista, hrával každý den s Voltairem. Otec Adam není muž světa, ale dokonale hraje šachy, říkával Voltaire. Když duchovní vyhrál, Voltaire převrátil šachovnici. Ztratil jsem dvě hodiny času posunováním kousků dřeva! - křičel. Za tu dobu bylo možno napsat scénu nějaké tragedie...“. Voltaire se v Café de la Régence setkával s Philidorem a nejednou si spolu sedli k partičce šachů. Chodíval sem také Jean-Jacques Rousseau, aby vyzkoušel své síly na šachovnici, ale s mistrem Philidorem nebyl schopen hrát jako rovnocenný partner, pokud nedostal věž předem k dobru. Vynikající spisovatel v době, kdy se velmi zajímal o šachy, po dlouhém přemýšlení vypracoval vlastní šachovou strategii, která měla zajistit stoprocentní vítězství. V praxi však jeho „senzační“ teorie přinášela porážky. Rousseau dostal mat i od slabšího šachisty. To potom zchladilo jeho šachovou vášně.
- 14)** Zachovala se také zpráva z doby pobytu Adama Mickiewicze v Rusku (1828), kdy býval v Petrohradě hostem „jisté Francouzky“, paní Roudoleurové: „...Po obědě jsme si zahráli poker, ale Mickiewicz se neúčastnil. Hrál jenom šachy, a když karty, tak žolík...“ Z téže doby, avšak z Moskvy, se ve formě anekdoty, ze vzpomínek Marie Gorecké, zachovala šachová historka, kterou zaznamenal Wladyslaw Mickiewicz, syn velkého básníka. Svědčí o vlasteneckých náladách mezi Poláky v dobách národní poroby: „...Mickiewicz byl jednou se svým přítelem a také vyhnancem Daszkiewiczem na večírku v ruské společnosti a zasedl ke hře v šachy s jedním Moskvanem. Po určitou dobu byla hra vyrovnaná, protože hráči byli stejně silní. Pomalu se kolem nich kupili známí, Moskvané u Moskvana a Poláci u Adama. Po každém nevydařeném tahu se ozvalo: „Polsko vede! Rusko vede!“ a bylo to slyšet pořád hlasitěji. Když Adam viděl, že se neočekávaně stal představitelem polské věci, ucítil tíhu velké odpovědnosti. Až mě poléval pot! Říkal s úsměvem, když tuto scénu připomínal,

protože protivník hrál ostře a potom prohra by bývala velmi nepříjemná. Výhrušné pohledy Daszkiewiczze, který u něho stál a také stále připomínal, že tu jde o čest národa, mu úplně pomotaly hlavu. V tom náhle na jedné straně odhalil slabší místo protivníka, kterého si předtím nevšiml, a proto tam soustředil útok. Protivník nebyl zřejmě na takový tlak připraven, ve zmatku se jen slabě bránil. Mickiewicz se sám divil, že dříve nezpozoroval díru v řadách protivníka, a tedy svou opravdovou převahu. Hrál stále odvážněji a po několika tazích dal Moskvanovi mat za potlesku a blahopřání polské skupiny. Jenom Daszkiewicz nic neříkal. Když spolu vyšli na ulici, Adam byl ještě celý vzrušený a na sebe pyšný. A co ty, zeptal se překvapen jeho mlčením, proč mi neblahopřeješ, že jsem bránil naši čest? Nemáš se čím chlubit, konečně Dackiewicz odvětil, protože beze mě bys sotva vyhrál. Jak jsem zjistil, že to není fraška, ale že jde o čest národa a že Moskvan hraje dobře, nenápadně jsem stáhl koníka ze šachovnice, a to ti náhle vylepšilo hru. Byli jste tak rozpálení, že si toho nikdo nevšiml. Po tomto přiznání byl Mickiewicz udiven a pobouřen, a poté zamyšleně dodal: „Z lásky k vlasti lze i koníka ze šachovnice stáhnout.“ Z plejády ruských spisovatelů minulého století mezi šachisty patřila taková slavná jména jako Puškin, Lermontov, Turgeněv, Tolstoj...

- 15)** Veselá historka, která se přihodila Emanuelu Laskerovi: Při jednom mezinárodním turnaji prohlásil tehdejšímu mistru světa jakýsi člověk, že jeho syn je „záračné dítě“ a že z něho bude šachový genius. Otec „genia“ navrhl mistrovi, aby si s jeho synem zahrál alespoň jednu partii. Aby nebyly žádné problémy, může se partie hrát písemně. Mistrův čas je prý příliš drahý, a proto zaplatí za prohranou synovu partii 500 dolarů, protože mu na penězích nezáleží. Chce, aby dítě využilo možnosti hrát s tak výborným šachistou. Kdyby však jeho syn přece jenom vyhrál, což se samozřejmě nemůže stát, zaplatí Lasker 2500 dolarů. Aby se zbavil dotěry, který ho denně v hotelu navštěvoval, Lasker nakonec na tento návrh přistoupil. Ze začátku bral protivníka na lehkou váhu, ale když viděl, že partie dostává zajímavý průběh, soustředil se a jen tak tak zvítězil. Otec „záračného dítěte“ dodržel slovo a zaplatil za prohru 500 dolarů. Po jisté době to Lasker vyprávěl Capablancovi a tajemství hry se objasnilo. Lasker sehrál partii vlastně s Capablancou, který přistoupil na obdobné podmínky, „záračné dítě“ bylo v té hře jenom prostředníkem. Capablancu to stálo 2500 dolarů, čistý zisk 2000 dolarů shrábl otec „záračného dítěte“.

7. Interview

- 1) V kolika letech jste začal(a) hrát šachy?
- 2) Kdo byl nebo je Váš trenér?
- 3) Kde a kdy jste měl(a) největší úspěch?
- 4) Jak často trénujete a kdy jste na to měl(a) nebo máte největší čas?
- 5) Co pro Vás šachy znamenají?
- 6) Co Vás na šachách nejvíce baví?

Eliška Richtrová⁷³⁾

- 1) V 9 letech
- 2) IM Josef Příbyl
- 3) Ve 23 letech ženská velmistrovská norma.
- 4) V turnaji kandidátek MS jsem se probojovala mezi 8 nejlepších - 8. místo (v Gruzii)
- 5) Trénovala jsem 10-12 hodin týdně. Měla jsem možnost trénovat jak na vysoké škole tak i v zaměstnání.
- 6) Šachy pro mě znamenaly hodně cestování, prožitek ze hry, pocit z vítězství.
- 7) Teď už hraji šachy jen pro zábavu a nejoblíbenější jsou pro mě nyní blicky.

Otázky pro velmistry na turnaji ve Švýcarsku.

Zoltan Almasi⁷⁴⁾

- 1) V 5 letech
- 2) Otec, IM
- 3) Kdy jste se rozhodl pro profesionální dráhu v šachu?
V 15 letech a potom s partou lidí na VŠ. Dostal jsem se do skupiny, kde trénovali velmistři jako Sax a Gyimesi (pozn. autora: maďarští velmistři)
- 4) viz 3. Otázka. Dostal jsem se na 16. místo šachového žebříčku.
- 5) Čeho chceš ještě dosáhnout? Být mezi TOP 10.

Ian Rogers⁷⁵⁾

- 1) 8 let
- 2) profesionální šach: Ve 20 letech na VŠ.
- 3) největší úspěch : Gröningen před 3 lety.
- 4) cíl: Nejdříve snaha získat IM, GM a potom ELO rating nad 2600, ale když to nešlo dál, tak cestovat na zajímavá místa.
- 5) Poslední otázka, kterou jsme položily, se týkala šachu v jeho vlasti, Austrálii.

Šachy jsou v Austrálii populární u mladých lidí, ale závažným problémem tam je, že nikdo nic neorganizuje.

Igor Štohl⁷⁶⁾

- 1) V 10 letech
- 2) Šachy mě naučila hrát maminka.
- 3) Šachy jsem začal hrát ke konci vysoké školy, a potom obzvlášť na vojně jsem měl největší úspěchy.

V roce 1982 jsem skončil na 2. místě na Mistrovství světa do 20 let.

V roce 1991 jsem si mohl zahrát ve velmi silném turnaji (14. kategorie), který se konal v Dortmundu.

Za úspěch taktéž považuji, že jsem dvakrát remizoval se světovým velmistrem Kramnikem a čtyřikrát se Širovem.

- 5) Při šachách mohu stále něco nového objevovat, i když v současné době jsou velkým problémem počítače. Na šachách mně vadí cestování, beru totiž šachy jako práci a ne jako turistiku.

8.Závěr

Na závěr bychom chtěly uvést, že nás tato práce obohatila o mnoho historických poznatků, protože dosud jsme se s šachy setkávaly jen po praktické stránce. Tato práce nám také více pomohla porozumět šachu, neboť jsme se dopodrobna seznámily s životy mistrů světa, kteří pro rozvoj šachu učinili mnohé. S velkým nadšením jsme vytvářely kapitolu interview, neboť nám bylo velkou ctí se setkat s předními světovými hráči a rádi bychom ji ještě v budoucnosti rozšířily. Další kapitola, kterou bychom se chtěly zabývat déle, je kapitola Vývoj šachu v Čechách. Šachy totiž mají dlouhou tradici nejen v Klatovech, ale i v jiných českých městech. Také jste jistě postřehli, že jsme tuto kapitolu psali jen do určitého období, neboť by to již nebyla kapitola, ale román, a my jsme Vám chtěly jen v základních rysech českou šachovou historii přiblížit.

Bohužel jsme se při psaní této práce setkaly s nemalými problémy. Zjistily jsme, že nám chybí veškeré údaje v kronice z let 1969-1983, protože v té době nikdo neměl potřebu se o kroniku starat. Také jsme řešily menší problém ohledně způsobu napsání této práce, neboť jsme chtěly přiblížit šachovou historii jak šachovým profesionálům tak šachovým laikům.

Chtěly bychom poděkovat všem, kteří nám pomohli shromáždit potřebný materiál, zvláště Františku Lipšovi, který nám zapůjčil velmi zajímavou knihu, našemu trenérovi Josefu Juřkovi za poskytnutí velmi zajímavého CD, kde jsme se dočetly o historii šachu a našly jsme tam spousty zajímavých obrázků a partií, i přesto, že jsme musely text na CD překládat z němčiny do češtiny. Dále děkujeme klatovskému oddílu, díky němuž jsme mohly zpracovat z kroniky data o historii místního šachového klubu. Především však lidem, kteří tuto kroniku psali a jistě s velkou obětavostí a láskou se o ni starali.

Věříme, že se Vám naše práce líbila a byly bychom rády, kdyby jste nám sdělili Vaše dojmy a nové nápady týkající se naší práce.

9.Poznámkový aparát

- 1) str. 4 -Giżycki, Jerzy: Šachy všech dob a zemí, Praha 1975, str. 9
- 2) str. 5 -naslepo = hráči hrají z paměti, bez jediného pohledu na šachovnici
- 3) str. 5 -tarkát = středověké učené pojednání
- 4) str. 5 -Giżycki, Jerzy: Šachy všech dob a zemí, Praha 1975, str.16
- 5) str. 5 -tamtéž 4, str. 19
- 6) str. 5 -tamtéž 5
- 7) str. 6 -synodální = týkající se shromáždění kněží a jiných křesťanů, kteří poskytují diecéznímu biskupovi a celé diecézní společnosti podle předpisů kánonů
- 8) str. 11 -Johannes Hermann Zukertort, narodil se roku 1842 v Polsku. Jeden z nejlepších světových šachistů 70.-80. let 19. st. Od roku 1878 měl britské občanství. Zajímavost: Ke konci života žil v bídě, 19.6.1888 se při partii v Café Simson zhroutil, prý hladu, a den nato zemřel.
- 9) str.11 -Michail Čigorin, který se narodil roku 1850 v Rusku, se stal předním světovým hráčem koncem 19. Století. Ovlivnil tvorbu Aljechina, Laskera, Smyslova i Talla. Byl významnou osobností i v novinářství a publicistice.
- 10) str. 11 -Isidor Gunsberg se narodil roku 1854 v Maďarsku a zemřel roku 1930 v Anglii, kde žil již od dětství. Šachovým profesionálem se stal v 80. letech 19.st.
- 11) str. 12 -Frank James Marshall žil v letech 1877-1944. Stal se výborným turnajovým hráčem hlavně na počátku 20.století. Byl skvělým taktikem, ale k většímu úspěchu mu chyběla vytrvalost a houževnatost.
- 12) str. 12 -David Janowski se narodil roku 1868 v Polsku a řadí se mezi přední světové hráče na přelomu století a stal se i šachovým profesionálem. Byl to typ riskantního, útočného hráče a tak se nevyhýbal ani hazardním hrám. Zemřel roku 1927 ve Francii, kam se odstěhoval již v dětství.
- 13) str. 13 -Karel Schlechter narozen roku 1874 se stal jedním z nejlepších světových hráčů na přelomu století. Byl uznáván jako významný šachový hráč, ale žil v bídě a tak se roku 1918 v Rakousku stalo, že se při simultánci zhroutil hladu a brzy nato zemřel.
- 14) str. 13 - Richard Réti se narodil roku 1889 a po 1. světové válce patřil k nejlepším světovým hráčům. Je znám hlavně tím, že skládal velmi zajímavé šachové studie.

Svým šachovým uměním obohatil zahájení, střední hru i koncovku. Zemřel v roce 1929 v Československu.

- 15) str. 14 –simultánka = šachové utkání jednoho hráče současně s větším počtem soupeřů. Největší simultánka se hrála v roce 1966 v Havaně při šachové olympiádě (ŠO). Řada účastníků ŠO hrála proti mnoha soupeřům, dohromady na 6800 šachovnicích. Hrají se také simultánky naslepo.
- 16) str. 15 –Paul Keres, který se narodil roku 1915 v Estonsku, se stal jedním z nejlepších světových šachistů od konce 30. let. Byl i mezinárodním šachovým rozhodčím. Byl uznáván jako znamenitý znalec teorie zahájení a koncovek. Napsal řadu skvělých šachových knih.
- 17) str. 15 –Samuel Reshevsky se narodil roku 1911 v Polsku a od 20.let žije v USA. V dětství byl označován za zázračné dítě, protože již od 5 let hrál výborně šachy. Od 8 let hrál simultánky. Nejvýznamnějším hráčem se stal před 2. světovou válkou.
- 18) str. 15 –Reuben Fine narozen 1914 v USA se stal významným hráčem před 2. světovou válkou. Vyhrál řadu silně obsazených turnajů. Byl i výborným šachovým komentátorem.
- 19) str. 16 –koršach = korespondenční šach = hra na dálku, kdy si hráči zasílají tahy poštou. Pro korespondenční šach platí zvláštní pravidla Mezinárodní federace koršachu ICCF.
- 20) str. 18 –systém mezipásmového turnaje (mzp.) a Turnaje kandidátů (TK) – z mistrovství dané země postupují hráči na postupových místech do pásmového turnaje. Ti, kteří se zde umístili na postupových místech, postupují do mzp. turnaje = 2. kvalifikační kolo v systému soutěže o titul MS, pořádané pro muže od roku 1947, pro ženy od roku 1971. Odtud postupují nejlepší do TK = 3. a nejvyšší kolo kvalifikace v systému soutěže o titul MS. Vítěz TK získává právo utkat se v zápase o titul MS s dosavadním mistrem. Takto organizované cykly MS zavedla FIDE po smrti A. Aljechina v roce 1946. První TK MS se hrál v roce 1950.
- Pozn. v 90. letech zaveden K. O. systém = systém tzv. vylučovacích zápasů. Hráči nejprve sehrájí 2 vážné partie (7 hodinové), 2 rapid partie (30 minut pro každého hráče), a když ani zde není mezi hráči rozhodnuto, tak nastupují bleskové partie (5 minut pro každého hráče).
- 21) str. 18 -David Bronštejn se narodil roku 1924 v SSSR a světovým hráčem se stal v 50. letech. Byl i významným šachovým publicistou.

- 22) str. 18 –bleskové partie = hráčům je výrazně zkrácen čas na rozmyšlenou, většinou dostává každý hráč na celou partii k dispozici 5 minut
- 23) str. 19 -...z páté kategorie až na první...- 5. kategorie = šachový začátečník, následuje 4., 3., 2., 1. kategorie (třída), dále pokračuje KM = kandidát mistra, M = mistr, IM = mezinárodní mistr a GM (VM) = velmistr, nejvyšší stupeň výkonnosti v šachu
- 24) str. 19 –Zoltán Riblí narozen roku 1951 v Maďarsku byl několikanásobným účastníkem mzp. turnaje a TK, především v 70. a 80. letech.
- 25) str. 19 - Robert Hübner se narodil roku 1947 v Německu, předním světovým hráčem 80. let, účastníkem mzp. turnajů a TK. Považován za nejsilnějšího německého šachistu od dob Laskerových.
- 26) str. 19 –SSSR versus zbytek světa – např: r. 1970, kde hrál za svět na 1. šachovnici Dán Bent Larsen, na 2. šachovnici R. J. Fischer...
- 27) str. 20 - Grigorij Levenfiš se narodil roku 1889 v Rusku a byl žákem M. Čigorina. Napsal řadu článků a vydal řadu knih. Zemřel v roce 1961 v SSSR.
- 28) str. 20 –Svetozar Gligorič narozen v roce 1923 v Jugoslávii, předním světovým hráčem v 50. a 60. letech. Sehrál stovky turnajů, byl znamenitým glosátorem a napsal řadu š. knih.
- 29) str. 21 –Lajos Portisch se narodil v roce 1937 v Maďarsku a byl účastníkem mnoha mzp. turnajů a 7krát hrál v TK MS. Zajímavostí je, že trénoval až 12 hodin denně.
- 30) str. 21 –Bent Larsen se narodil v roce 1935 v Dánsku a stal se jedním z nejlepších světových hráčů 60. let. Čtyřikrát hrál v TK MS. Je označován za strategického romantika a získal řadu cen za krásu hry.
- 31) str. 21 –Viktor Korčnoj narozen roku 1931 v SSSR byl od 60. let jeden z nejlepších svět. hráčů. Hrál 2 vyzývací zápasy o titul MS a v 7soutěžích TK MS. V roce 1978 mu byl udělen Oscar za nejlepšího hráče roku.
- 32) str. 21 –Lev Polugajevsky se narodil 1934 v SSSR, stal se předním světovým hráčem v 70. a 80. letech. , 3krát hrál v TK a v mnoha mzp. turnajích.
- 33) str. 21 –Jan Timman narozen v roce 1951 v Nizozemí je dosud předním světovým hráčem. Hlavně v 80. letech byl úspěšným turnajovým hráčem.
- 34) str. 22 –Jefim Geller se narodil roku 1925 v SSSR a zemřel roku 1998. Byl předním světovým hráčem v 50. a 60. letech. Hrál v 6 TK MS a také se stal sekundantem Spasského v zápase o titul mistra světa v roce 1972, od roku 1975 sekundantem Karpova. Byl trenérem M. Čiburdanidzeové (= MS žen v letech 1970 – počátek 90. let).

- 35) str. 22 –Miroslav Filip se narodil v roce 1928, hrál 2 TK MS, stal se šachovým publicistou a novinářem. Od roku 1978 působil jako mezinárodní šachový rozhodčí. Byl rozhodčím 6 zápasů o titul MS, naposledy v zápase Karpov-Kasparov v roce 1986.
- 36) str. 23 –Filip, M: Celý svět se od nich učí, Olympia Praha, 1980, str. 58
- 37) str. 25 –Robert Byrne se narodil roku 1928 v USA, od konce 60. let se stal šachovým profesionálem. Od roku 1973 vedl šachovou rubriku v New Yorku Times.
- 38) str. 25 –Vlastimil Hort, který se narodil roku 1944 v Československu, dosáhl největšího úspěchu právě postupem do TK roku 1977. Byl úspěšným turnajovým hráčem v 70. letech. V Reykjavíku v roce 1977 hrál simultánku proti 550 soupeřům s výsledkem 498,5:41.5 během 24 hodin a 25 minut. Od roku 1985 žije v Německu, kde působí i jako trenér.
- 39) str. 26 –Pál Benkő se narodil roku 1927 ve Francii, ale národností byl Maďar a také potom v Maďarsku vyrůstal, roku 1958 se odstěhoval do USA. Hrál v TK v roce 1962, kde skončil na 6. místě. Vynikal také v kompozičním šachu = skládání šachových studií a za to získal řadu ocenění.
- 40) str. 26 –Mark Tajmanov se narodil roku 1926 a stal se předním světovým hráčem v 50. a 60. letech.
- 41) str. 28 -Leonid Štejn žil v letech 1934 -1973 v SSSR. Hrál ve třech mzp. turnajích MS, největšího úspěchu dosáhl v mimořádně silně obsazeném turnaji v Moskvě v roce 1971, kde dělil 1. místo s Karpovem.
- 42) str. 28 –Veselý, J. a spol.: Malá encyklopedie šachu, Olympia Praha+Šport Bratislava, 1980, str. 152
- 43) str. 29 –Florencio Campomanes se narodil v roce 1927 na Filipínách a stal se předsedou FIDE roku 1982. Byl mezinárodním rozhodčím od roku 1958 a zasloužil se o rozvoj šachu v Asii a v Africe.
- 44) str. 29 –Andrej Sokolov se narodil v roce 1963 v SSSR a stal se předním světovým hráčem v 80. letech.
- 45) str. 29 –Artur Jusupov narozen roku 1960 v SSSR se stal jedním z nejlepších světových hráčů v 80. letech. Koncem 90. let začal působit jako trenér mládeže v Německu.
- 46) str. 29 –Nigel Short narozený roku 1965 v Anglii dvakrát postoupil do TK MS a také je nyní jedním z nejlepších světových hráčů.

- 47) str. 30 –Gata Kamsky se narodil v roce 1975 v SSSR a byl označován za zázračné dítě, od kterého se očekávalo, že bude nejmladším mistrem světa v šachových dějinách, ale v zápase s Karpovem neobstál. Poté na čas ze šachové scény odešel, aby se roku 1999 zúčastnil MS hraného K.O. systému, brzy však vypadl.
- 48) str. 30 –Vishwanatan Anand pochází z Indie, nejlepším hráčem v Indii a také po Kasparovi je považován za nejlepšího hráče světa.
- 49) str. 30 –Alexandr Běljavskij se narodil roku 1953 v SSSR, dvakrát postoupil do TK MS, v roce 1973 se stal Mistrem světa juniorů.
- 50) str. 31 –Ulf Andersson, který se narodil v roce 1951 ve Švédsku, se stal předním světovým hráčem v 70. a 80. letech.
- 51) str. 31 –Anthony Miles narozený v roce 1955 v Anglii je první Angličan, který získal titul GM (v roce 1976). V roce 1974 se stal Mistrem světa juniorů, byl úspěšným turnajovým hráčem a to hlavně v 80. letech.
- 52) str. 32 –ELO = systém hodnocení šachistů, + a – body za vyhrané, prohrané a remizové partie, název je odvozen od zakladatele hodnocení, Američana Arpada Ela.
- 53) str. 33 -pohlavár = mužský náčelník rodu nebo kmene, zvlášť u národů primitivních nebo bez pevného státního zřízení
- 54) str. 33 -Kalendovský, Jan: Počátky šachu v Čechách
In: Šach 5/1995 , str. 146
- 55) str. 33 -tamtéž 54
- 56) str. 34 -tamtéž 55
- 57) str. 34 –triga = dekorativní sousoší na antických, římských, renesančních i pozdějších budovách, znázorňující vítěze nebo bohyni vítězství řídící trojspřeží
- 58) str. 34 –Antonín König (1836-1911) Zakladatel české školy šachových úloh.
- 59) str. 34 –Karel Traxler, který se narodil 17.1.1866 ve Vlachově Březí u Prachatic a zemřel 15.5.1936. Byl vlastenecký biskup, biskupský vikář, děkan v Dubu a mistr českého umění šachového. Roku 1885 založil v Českých Budějovicích kroužek. Roku 1902 na sjezdu ve Veselí obsadil 1. místo před tehdy ještě mladým Durasem.
- 60) str. 34 –později budova Živnostenské banky
- 61) str. 34 –Josef František Racknitz z Drážďan je autorem první geologické monografie o městě a okolí.
- 62) str. 35 –Akiba Rubinstein se narodil 12.12. 1882 v Polsku a stal se jedním z nejlepších hráčů v první čtvrtině 20. století. Jeho výsledky dostačovaly o usilování k zápasu o mistra světa, ale nikdy jej však nehrál. Jeho šachová kariéra byla

velmi zajímavá a nejednou hrál se světovými hráči. Ale v roce 1932 těžce onemocněl a ocitl se v nouzi. Závěr života strávil v Belgii, v ústavu pro duševně choré, kde také v roce 1961 zemřel.

- 63) str. 37 –Jarušek, R: Klatovy, město a okolí, 1936, str. 106
- 64) str. 37 –Klatovské listy číslo 51, str. 3 – 17.12.1921
- 65) str. 37 -JUDr. Bedřich Kalivoda, inspektor české zemské školní rady v Praze. Zemřel 21.3.1942.
- 66) str. 39 –František Pithart – Po 2. světové válce patřil k předním čs. šachistům . V roce 1950 se stal mistrem republiky v Gottwaldově. Vychoval řadu pozdějších čs. reprezentantů . Byl šachovým redaktorem a autorem mnoha knih.
- 67) str. 40 –Antonín Soukup byl velmi úspěšným klatovským hráčem. Stal se čtrnáctkrát vítězem přeboru oddílu. Šachy začal hrát už jako student a přeborníkem byl od roku 1929. Ve 30. letech hrál v klatovském družstvu soutěže na první šachovnici. V roce 1944 -45 byl vítězem klatovského turnaje a tehdy zakončil svoji kariéru, ale v 50. letech se ještě objevil v klubu. Byl také velkým fotbalovým fandou.
- 68) str. 40 -Lubomír Kaválek se narodil roku 1943 a stal se později šachovým profesionálem. V roce 1968 emigroval z ČSR a od roku 1970 žije v USA. Na ŠO za ČSSR hrál v letech 1964 a 1966. Od roku 1972 hraje za USA. Vydal také několik turnajových knih.
- 69) str. 40 –ŠO v Izraeli – z roku 1964 v Tel-Avivu. Hrál zde 50 družstev mužů. Na prvním místě skončil SSSR z 36 a půl body z 52 zápasů a na pátém místě skončilo ČSSR s 28, 5 body ve složení Pachman, Filip, Hort, Kaválek, Jansa a F. Blatný.
- 70) str. 40 –Vladimír Tukmakov se narodil roku 1946 v SSSR. Jeho největším úspěchem bylo 2. místo na mistrovství SSSR v letech 1970, 1972 a 1983.
- 71) str. 41 –Wolfgang Uhlmann se narodil roku 1935 v Německu. Byl devětkrát mistrem NDR a nejlepším šachistou NDR od 2. poloviny 50. letech. V roce 1970 postoupil do TK MS.
- 72) str. 43 -47 -Gižycki, J: Šachy všech dob a zemí, Praha 1975
- 73) str. 48 –Eliška Richtrová se narodila roku 1959. V roce 1982 získala titul ženské velmistryně (WGM) a stala se tak 1. československou mezinárodní velmistryní. Drží titul mistryně ČSSR v letech 1979, 1980, 1981 a 1982. V mzp. turnaji MS ve Smederevske Polance v roce 1987 skončila na 2.-4. místě s N. Gaprindašvili a I. Levitin za M. Letinskou.

- 74) str. 48 –Zoltan Almasi se narodil 29.6.1976. Je to maďarský velmistr a v roce 2000 se stal 18. nejlepším hráčem na světě s Elem 2663.
- 75) str. 49 –Ian Rogers se narodil 24. 6. 1960, australský velmistr a jeden z nejlepších australských hráčů všech dob.
- 76) str. 49 –Igor Štohl narozený v roce 1964 má titul velmistra. Již v mládí měl spousty úspěchů: na MS juniorů: 1982 – 2. místo za A. Sokolovem, 1983 dělil 4. místo s N. Shortem, 1984 skončil na 6. místě.
- Na ME juniorů: 1982 –6. místo, 1983 – 8. místo, 1984 – 4. místo. V turnaji nejlepších světových juniorů v Oklahomě v roce 1984 se dělil o 2. místo.

10.Prameny a literatura

- 1) Alster, J: Chci hrát šachy, Praha 1980
- 2) Blatný, F.: Legendární Věra Menčíková
In: Šach 7/94
- 3) CD Welt des Schachs – Morphy, Steinitz – autor Rainer Knaak
Lasker- Kasparov – autor Lubomír Ftáčnik
- 3) Filip, M: Celý svět se od nich učí, Olympia-Praha 1980
- 4) Gižycki, J: Šachy všech dob a zemí, Praha 1975
- 5) Halla, Josef: Z archivu Karlových Varů
In: Šach 3/1998, str. 76
- 6) Jarušek, R: Klatovy, město a okolí, 1936, str. 106
- 7) Kalendovský, J: Počátky šachu v Čechách,
In: Šach 5/95
- 8) Kalendovský, J: Počátky šachu v Čechách (3)
In: Šach 9/1995, str. 278
- 9) Pamětní kniha klubu šachistů v Klatovech, 1. díl
- 10) Pamětní kniha klubu šachistů v Klatovech, 2. díl
- 11) Veselý, J a spol: Malá encyklopedie šachu, Olympia Praha 1989 + Šport Bratislava

11. Obrazová příloha

- 1) str. 60 -7 mistrů světa – Wilhelm Steinitz, E. Lasker, J. Capablanca, A. Aljechin,
M. Euwe, M. Botvinnik a V. Smyslov
- 2) str. 61 -6 mistrů světa – M. Tal, T. Petrosjan, B. Spasskij, R. J. Fischer, A. Karpov a
G.
Kasparov,
- 3) str. 62-63 -mistři světa v akci
- 4) str. 64 –1. sídlo Šachklubu v Klatovech, 1. klubové foto
- 5) str. 65 –foto se Salo Flohrem a foto s Karlem Opočenským
- 6) str. 66 –účastníci turnaje o mistrovství města Klatov v roce 1947
- 7) str. 67 – polofinálový turnaj ženského přeboru v šachu v červenci 1953
- 8) str. 68 –V. Menčíková, O. Duras, J. Bogoljubov, K. Opočenský a S. Flohr
- 9) str. 69 –E. Richtrová, I. Rogers, Z. Almasi a I. Štohl
- 10) str. 70 –tabulka vítězů klatovského přeboru oddílu

„Šachová hra nám ukazuje, že i malý úspěch pozvedá víru ve vlastní síly... Učí nás neztrácet víru a naději, když má protivník převahu, a nevzdávat se naděje na vítězství ani při nejtěžších ranách...“

Benjamin Franklin

Vážená poroto!

Jako téma naší seminární práce jsme zvolily historii královské hry-šachy, jejíž kořeny sahají hluboko do dějin civilizace. Tuto práci jsme se rozhodly napsat z několika důvodů. Za prvé šachy obě již několik let aktivně hrajeme. Dále šachy se pro nás staly velkým koníčkem, tak stejně jako je pro nás celá historie. Dostaly jsme tedy nápad, že spojíme tyto dva koníčky a dozvíme se o této hře něco po té teoretické historické stránce. Myslíme si, že právě tato hra byla v historické souslednosti velmi opomíjena, a když jsme navštívily tamnější muzeum, mnoho materiálu jsme neobdržely. Proto nám bylo také velkou ctí, když se nám do rukou dostaly velmi cenné materiály, které je již dnes těžké v knihovnách, muzeích, či archívech nalézt a později se o nich zmíníme.

Předem však musíme všechny upozornit, že z téměř nekonečné hluboké studně šachových dějin jsme Vám přiblížily pro nás nejzajímavější a nejdůležitější události, které bychom však mohly obohatit ještě o mnoho dalších poznatků. Konec konců, šachové dějiny by vydaly jistě na celý román. Námi rvybraná témata jsme tedy rozdělily do 6 témat. Toto rozdělení této práce do tolika kapitol jsme zvolily z toho důvodu, že po stránce teoretické šachy nebyly šachy tak dopodrobna rozebrány a později se chceme k jednotlivým kapitolám vrátit a snažit se je prohloubit v jiných samostatných pracích. Klatovské téma jsme usoudily jako nutné, ale užitečné zařadit, neboť se vztahuje k našemu kraji a také, že jsme chtěly klatovský šach zviditelnit.

- 1) První kapitolu jsme věnovaly celkovému vývoji, od prvopočátku, vývoji v některých zemích, v kterých se šachy objevily nejprve, dále o prvních šachových geníích, prvních šachových knihách a turnajích. Výborným materiálem se nám stala především kniha od polského autora Jerzy Giżyckého „Šachy všech dob a zemí“.
- 2) V 2. Kapitole jsme se Vám snažily přiblížit osudy tzv. předmistřů světa a samotných oficiálních mistrů světa. Je to téma, které musíme jistě zvýraznit při povídání o šachových dějinách, neboť to byly právě tyto osobnosti, podle kterých se nejvíce utvářel styl . Takový Botvinnik, Tal či Karpov znamenají pro šach asi tak jako co znamenají pro fotbal Pelé či Maradona. Dále jsme zde, jak doufáme, objasnily, proč šachy náležejí do oblasti sportu. Mnoho lidí pochybuje, jak je možné, že šachy jsou sportem a právě na těchto velikých osobnostech můžeme tuto otázku plně zodpovědět. Nejzřetelnějším případem, že k šachové hře náleží, jak pevné nervy, tak dobrá fyzická kondice, je jak jste se jistě dočetli, Anatolij Karpov, jehož slabší fyzická kondice mu dělala problémy. Lidé si musí uvědomit, že šachista při této hře

sedí až 7 hodin. Na závěr této kapitoly chceme uvést 2 materiály, které nám velmi pomohly tuto kapitolu napsat. A to publikace od našeho velmistra Miroslava Filipa „Celý svět se od nich učí“ a rakouská CD, kde jsme zápasily s překladem z němčiny do češtiny, ale po té co se nám to podařilo, dozvěděly jsme se mnohé o těchto šachových velikánech.

- 3) Ve 3. kapitole jsme částečně zpracovaly Historii šachu v Čechách, říkám částečně, protože šachová hra se plně začala vyvíjet v 18. Století ve všech různých českých městech. Přiblížily jsme Vám zde hlavně velmi významné šachové město Karlovy Vary a hlavní město Prahu, protože zde se narodilo několik významných šachových hráčů a šachy zde měli a stále mají velkou tradici. Dále jsme Vám tu představily 2 první nevýznamnější český šachisty. Čerpaly jsme hlavně z šachových časopisů, do kterých přispívali naši šachoví historici.
- 4) Velkým potěšením nám bylo pracovat na 4.kapitole, protože se vztahuje k našemu rodnému městu a měly jsme radost z toho, že zde byl taktéž pestrý šachový vývoj a našli se tu lidé, kteří ochotně vše zapisovali do velmi cenné kroniky, která nám byla poskytnuta. Velkým překvapením pro nás bylo to, že Klatovy navštívili šachový hráči světového významu zároveň velmistři, kterými byli Salo Flohr, Bogoljubov a Karel Opočenský.
- 5) Posledními dvěma kapitolami jsme chtěly tuto práci zpestřit. Šachové historiky jsme opět čerpaly z výborné knihy polského autora Jerzyho Giżyckého „Šachy všech dob a zemí“.. Vybraly jsme převážně historicky významné osobnosti, které šachy učarovaly a nebo naopak je odsuzovaly. V kapitole Interview jsme chtěly tuto práci oživit a představit čtenářům výborné hráče současné mezinárodní scény. U kapitoly Interview se chvíli pozastavím. V dubnu 1999 se nám naskytla výborná příležitost, kdy jsme byly pozvány s našim trenérem na turnaj do Švýcarska do Badenu, při kterém se odehrával mezinárodní turnaj družstev, jehož se zúčastnili i někteří významní velmistři. Nám se povedlo, že jsme s odvahou oslovily některé hlavně pro nás šachové velikány. Tím tedy myslím Rogerse, Almasiho a slovenského velmistra Štohla. Byla to pro nás velká čest, protože samotný Rogers, jehož zaujalo naše zpracovávání šachové historie, nám také dával užitečné šachové rady do života. S 1.mezinárod.velmistryní u nás s E.Richtrovou jsme se setkaly na MČR žen bleskových hrách. Ta nás zase požádala, že až tuto práci napíšeme, abychom ji jí zaslaly. Což pro nás byla také velká čest.

Doufáme, že se Vám naše práce líbila a zaujala Vás. Děkujeme!